No. 24. Vrijdag 14 Juni 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0 05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht, Den Haag.**
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van de afdeeling 's Gravenhage:

Buitengewone ledenvergadering op *Woensdag* **26 Juni** 1907, des avonds te **8 ure, Heulstraat 17.**

Agenda:

1. Voorgestelde wijziging van Statuten en Huish. Regl. der Vereeniging.
2. Besluit van het Hoofdbestuur tot opheffing van het Restaurant.
3. Verkiezing van afgevaardigden voor de alg. jaarvergadering.
4. Rondvraag en sluiting.

Het Bestuur.

II. Van het Hoofdbestuur:

A.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging op *Maandag* **8 Juli** 1907 des namiddags ten **1 ure** in *Hotel du Soleil* (1) te **Nijmegen.**

Agenda:

1. Jaarverslag en andere mededeelingen van het Hoofdbestuur.
2. Geldelijke verantwoording.
3. Voorstel om bij de aflossing der in 1900 aangegane obligatie-leening van f 500 een deel van het legaat-Post te benutten.
4. Verkiezing van leden voor het Hoofdbestuur (2).
5. Verkiezing van eene Commissie van verificatie voor de rekening en verantwoording van het Hoofdbestuur.
6. Voorstel tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk Reglement der Vereeniging. (Zie Kol. Weekblad No. 23 van 7 dezer.)
7. Rondvraag.

---

(1) Dit keurig ingerichte hotel is dicht bij het station gelegen en heeft een mooie vergaderzaal ter beschikking der Vergadering gesteld. Er bestaat ook uitnemende gelegenheid tot het gebruiken der maaltijden en tot logies.

De secretaris der afd. Nijmegen stelt aan allen, die de Vergadering komen bijwonen voor, om na afloop gezamenlijk er het middagmaal te gebruiken (f 2.50 p. p. zonder wijn) en aan hen, die te Nijmegen kunnen blijven logeeren, om hetzij 's avonds na het eten, hetzij den volgenden morgen gezamenlijk per tram een tochtje te maken naar *Berg-en-Dal* en daar te dejeuneeren, doch verzoekt aan ieder, om hem vóór 6 Juli nauwkeurig te willen melden, wat men verlangt, opdat hij voor een en ander behoorlijk zorg kan dragen! Dit plan van den heer D.G.J. Beijens (Graafsche straat 92) lijkt ons bizonder geschikt en aanlokkelijk, wij hopen dus dat velen er op in zullen gaan. Onder een gezellig samenzijn kunnen ook de belangen der Vereeniging doeltreffend besproken worden.

(2) De balans en candidatenlijst zullen in het volgende Kol. Weekblad worden opgenomen.

A.

Concept-Jaarverslag der Vereeniging „Oost en West" over 1906.

Moest in ons vorig verslag met weemoed gewaagd worden van het verscheiden, op 20 Augustus 1905, van den stichter van „Oost en West", den gepensioneerden kolonel der Genie bij het O.-I. Leger, G. E. V. L. van Zuylen, die zich jaren lang met hart en ziel aan de behartiging der goede zaak wijdde, — niet het minst als voorzitter der redactie-commissie van het *Het Koloniaal Weekblad*, — bij het uitbrengen van dit verslag rust op ons de droeve plicht in herinnering te brengen, hoe het overlijden, op 19 Maart 1906, van den vice-president van het Hoofdbestuur, G. A. Scherer, gewezen lid in den Raad van Ned.-Indië, ook voor onze vereeniging een groot verlies is geweest. Wij verloren in hem een bescheiden, doch ijverig en nauwgezet leider, van wiens ervaring en veelzijdige kennis betreffende onze koloniën, voor „Oost en West" nog veel nut zou hebben kunnen uitgaan.

Wanneer bij groote en grootsche ondernemingen de mannen, die aan het hoofd staan, komen te vallen, plegen soms de aandeelen te dalen in koerswaarde

Hoewel natuurlijk niet gezegd kan worden, dat door den dood dezer beide leiders onze Vereeniging op zichzelve in waarde verloren heeft, — haar beteekenis blijft immers dezelfde — zoo mogen wij ons toch niet ontveinzen, dat de kracht, die er van haar uit moet gaan, in het afgeloopen jaar er onder geleden heeft, hetgeen dan ook, al was 't alleen uit de geringe toename van het ledental gebleken is. Een feit is tevens, dat de taak van de presidente der Vereeniging aan wie tevens het presidium der redactie-commissie en dat van Boeatan werd opgedragen, er aanmerkelijk zwaarder door geworden is.

Daarom rust nu, zoowel op ons hoofdbestuur, als op de afdeelingsbesturen en ook op de leden, — zoo zich niet vergenoegen met het betalen hunner jaarlijksche kleine contributie alleen, doch die werkelijk iets voelen voor het streven van „Oost en West", — in dubbele mate de plicht om met volle kracht hunne schouders te zetten onder het gezamenlijk ondernomen werk: de belangstelling voor Nederlandsch Oost- en West-Indië bij ons volk te bevorderen, zoodat ons motto, „Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang", meer en meer tot daadwerkelijke waarheid worde. Daarbij kan niet genoeg herhaald: persoonlijke propaganda is hiertoe het beste middel. Zooals een der hoofdbestuursleden het zoo treffend juist uitdrukte: men moet geen gelegenheid om over ons doel te spreken, ongebruikt voorbij laten gaan, integendeel die juist aldoor overal, waar men maar kan, opzoeken. Een ieder steke de hand in eigen boezem ter beoordeeling of hij in deze alles gedaan heeft, wat hij doen kon.

Uw hoofdbestuur, evenals de besturen der verschillende commissies en Afdeelingen hebben intusschen niet stilgezeten. Ofschoon onder de laatste enkele weder, als van ouds, te klagen hadden over gebrek aan medewerking onder de leden en gebrek aan belangstelling daar buiten, alsook dat de lezingen te weinig publiek trokken; andere daarentegen, zooals b. v. de Afdeelingen Amsterdam en Leiden deden, bij gelegenheid van de goedgeslaagde door hen gehouden tentoonstellingen van Indische kunstnijverheid en huisvlijt, de verblijdende ondervinding op, dat de algemeene belangstelling onder leden en andere bezoekers merkbaar toenemende is, dat deze door de werkzaamheid onzer Vereeniging zij 't dan ook langzaam — zoo is eenmaal onze volksaard — toch zeker meer en meer bevorderd wordt. „Het Koloniaal Weekblad", dat vele trouwe lezers heeft, brengt hiertoe het zijne bij en niet minder onze speciale Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Nederl. Oost- en West-Indië", waarvan Dr. H. Blink, ter vervanging van Kolonel van Zuylen, het presidium op zich nam, terwijl de heer H. Bosboom zich bereid heeft verklaard, althans voorloopig het secretariaat op zich te nemen, twee personen, volkomen berekend voor hun taak, aan wie de leiding dan ook ten volle is toevertrouwd. Deze commissie heeft in het afgeloopen jaar eenige keeren vergaderd, om te beraadslagen, hoe zij het best aan haar doel zou kunnen beantwoorden. Als resultaat hiervan werd o. o. besloten tot hernieuwde aanbieding van het vroeger onder het ministerie Kuyper door ons ingediende rekest betreffende de zoo noodige verbetering van het onderwijs in de Land- en Volkenkunde onzer koloniën, zoowel als de aanstelling van voor deze moeilijke taak berekende onderwijskrachten. De presidente en de secretaris van het hoofdbestuur hebben dit rekest met de noodige mondelinge toelichtingen ter audientie Z. Ex. van Binnenlandsche Zaken aangeboden, die beloofde er zijne aandacht aan te zullen wijden. Met groote instemming werd het door de dagbladpers en in verschillende vaktijdschriften overgenomen en besproken.

Een ander besluit dier commissie was, om in samenwerking met de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, te geraken tot de uitgave van enkele populaire boekjes betreffende onze koloniën, goede en tegelijk goedkoope lectuur, die in veler handen kan komen. Doeltreffende voorbereidende maatregelen werden hiervoor reeds getroffen, zoodat wij spoedig een paar dier uitgiften, als proef bedoeld, hopen tegemoet te mogen zien.

De „Commissie tot bevordering van Ned. Oost- en West-Indische nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt" bleef met succes zich aan haar taak wijden, o. a. door het deelnemen aan en het zelf tot stand brengen van tentoonstellingen. Wij noemen hier slechts nog behalve de hier reeds boven aangehaalde, de zoo bizonder goed geslaagde expositie te Crefeld en die, welke met medewerking van den heer H. Christoffel te 's Gravenhage gehouden werd in het welwillend daartoe afgestane Manege-gebouw van den heer Verbrugge. De netto opbrengst dezer laatste (f 200) heeft nog, zij 't dan ook op zeer bescheiden wijze, kunnen strekken tot leniging van den nood der arme Inlanders, die in de residentie Madoera door hevige koortsepidemieën geteisterd werden.

Op het gebied van geldelijke hulpverschaffing kunnen wij nog vermelden, dat de Vereeniging uit particuliere bijdragen aan den Resident van Semarang de sommen van f 915 en f 500 heeft kunnen toezenden voor de door overstroomingen en daarop gevolgde misoogsten verarmde Javanen, terwijl ook aan verplegingskolonies het Witte Kruis en Pangoengsen af en toe kleine bijdragen konden worden toegezonden.

In het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging kwam behalve door het overlijden van den heer Scherer, die door den heer G. L. Kepper vervangen werd, ook nog verandering door het vertrek uit den Haag van onzen Penningmeester, den heer G. P. H. H. Gonggrijp. Het is hier de plaats dezen titularis onzen besten dank te betuigen, voor hetgeen hij van den aanvang af — de heer Gonggrijp is één der oprichters van „Oost en West" geweest — in het belang der Vereeniging heeft willen doen. Als tijdelijk lid kwam

in zijn plaats de heer H. F. C. van Bijleveld, die met grooten ijver vervuld, zich dadelijk ten taak stelde, te trachten een lang gekoesterden wensch der Vereeniging, reeds op menige Jaarvergadering met algemeene instemming te berde gebracht, tot uitvoering te brengen, nl.: één lokaliteit te vinden, waarin de zetel van het Hoofdbestuur met dien van de Afdeeling 's-Gravenhage en Boeatan vereenigd zou kunnen worden. Na veel zoeken mocht hij hierin slagen. In de fraai verbreede Heulstraat deed zich daartoe eene prachtige gelegenheid voor, die dadelijk door alle drie de partijen gretig aangevaard werd. De beslissing moest spoedig genomen worden: Boeatan's permanente tentoonstelling- en verkooplocaal zouden komen in het mooie winkelhuis no. 19, de eerste verdieping van het bovenhuis no. 17 kon worden ingericht tot Bureau der Afdeeling 's-Gravenhage met bestuurskamer en leeszaal, terwijl het hoofdbestuur zijn zetel op de tweede verdieping zou krijgen. Voor de vondst dezer gelukkige combinatie, waartoe het gezamenlijk besluit in 1906 genomen werd, kan de Vereeniging den heer Bijleveld niet genoeg dankbaar zijn. Jammer, dat hij, door zijn vertrek naar Amerika, de uitvoering er van, die in den aanvang van het nieuwe jaar plaats vond, niet meer heeft kunnen bijwonen. Wij zijn er echter zeker van, dat hij ook in de verte er zich met ons over verheugt. De tijdelijk door hem vervulde plaats in ons Dagelijksch Bestuur, die toen weer open kwam, werd voorloopig in afwachting van de bekrachtiging der Algemeene Vergadering, op ons verzoek ingenomen door den heer H. E. Prins, oud-resident der Padangsche Bovenlanden, die zich reeds bij zoo menige gelegenheid als warm voorstander van „Oost en West" en daadwerkelijk vriend van den Inlander had doen kennen. Het penningmeesterschap werd intusschen door den secretaris van het hoofdbestuur waargenomen.

Ten vervolge op het aangenomen verhuizingsplan, werd, in verband met de mogelijkheid tot aflossing der bij de oprichting der Vereeniging aangegane schuld van *f* 5000, door het Hoofdbestuur het besluit genomen tot opheffing met ultimo Maart 1907 van de restaurant Laan van Meerdervoort 195. Deze werd met het geld der obligatie-leening geëxploiteerd, onder verantwoordelijkheid van het Dagelijksch Bestuur en onder de deskundige, geheel belangelooze leiding van Mevrouw M. ten Bosch-Bosscher, aan wie de Vereeniging groote erkentelijkheid verschuldigd is voor alles, wat zij in het belang dier zaak heeft gedaan, waarom zij dan ook telken jare bij het nazien harer boeken welverdienden lof en dank heeft mogen inoogsten.

Omtrent de wijze van aflossing der obligatie-leening zal de aanstaande Algemeene Vergadering een beslissing nemen.

De financieele toestand der Vereeniging is, zooals de rekening en verantwoording over het afgeloopen jaar aanwijst, vrij gunstig te noemen en zou dit zeker in meerdere mate zijn, wanneer de afdeelingen in bloei toenamen (Curaçao, Parijs en Groningen leidden al een zeer kwijnend bestaan) en ook het ledental in Oost-Indië aangroeide, zonder dat der inning de contributie met zooveel onkosten gepaard behoefde te gaan, als thans helaas, nu die van hier uit geschiedt, het geval is. Zou er onder de Indische leden niet één te vinden zijn, die zich daarmee wil belasten?

In Suriname is den laatsten tijd het ledental aanmerkelijk toegenomen, dank zij den ijver en de toewijding van onzen nieuwen vertegenwoordiger aldaar, den heer Fred. Oudschans Dentz.

Van het financieele draagvermogen hangt natuurlijk ook voor een goed deel de werkkracht der Vereeniging af, zooals o. a. de Afdeeling Nijmegen terecht in haar jaarverslag opmerkte.

Dat er thans nog van verschillende kanten, niet zonder reden, over gebrek aan belangstelling voor onze Indiën geklaagd wordt, moet ons niet verwonderen en evenmin ontmoedigen. Dat was immers juist de aanleidende oorzaak tot de oprichting van de Vereeniging „Oost en West", welke zich ten doel stelt die belangstelling te bevorderen. Dat dit doel slechts zeer, zeer langzaam aan bereikt kan worden, zal wel niemand zich ontveinzen.

Wij gelooven echter allen, dat het met vereende krachten bereikbaar is, en dat het de inspanning onzer beste krachten waard is, niet waar?

en

Zij die gelooven, haasten niet.

Pers-kroniek.

INHOUD: Naar aanleiding der verhuizing van „Boeatan": een hartig woordje der Nieuwe Rotterdamsche Courant. — *Het verslag van het comité der „Pasar-Gambir" besproken door de* Nieuwe Rotterdamsche Courant. — *Een „medewerker" van hetzelfde blad over hetzelfde onderwerp.*

„Boeatan" is van de Plaats naar een nieuwe localiteit in de Heulstraat verhuisd. Over deze gebeurtenis bevat de Nieuwe Rotterdamsche Courant een „Men schrijft ons uit den Haag", dat wij hieronder laten volgen:

„De permanente tentoonstelling zoo merkt de schrijver op, die „Boeatan" sinds eenige jaren op de Plaats gevestigd had, is nu naar een nieuw lokaal in de Heulstraat verhuisd. Een verandering, die wel verbetering is, want al missen we er het gedempte licht, dat in het vorige zekere intimiteit gaf, zoo is er hier meer ruimte en komt het tentoongestelde door betere belichting meer tot z'n recht. Vooral de gebatikte stoffen vragen daarom, ook de weefsels met hun sonore kleuren en 't is of de Timoreesche tibag's in het heldere licht vroolijker, levendiger van doen worden.

Genoegen deed het ons, er batik's aan te treffen in verschillende stadia van bewerking. Voor de kennis èn de waardeering dezer techniek is dat van veel waarde, want velen, voor wie het schoon dezer kunst niet onmiddellijk spreekt, gaan door het begrijpen der bewerking in het resultaat belang stellen.

En 't is wel noodig, dat er voor de Indische kunstnijverheid gewerkt wordt! We verkeeren nu in een stadium van stilstand. De tijd der groote tentoonstellingen, die bepaalde groepen in verrassend licht deedzien, schijnt voorbij te zijn. Geen publikaties verschijnen er meer, die van het kunstleven ginds vertellen; wel is er materiaal te over, maar het schijnt onmogelijk te zijn, hiervoor de noodige medewerking uit Indië te krijgen.

Ook „Boeatan" lijdt onder het laatste euvel. Voor veel is reeds afzet gevonden en zou een grooter afzet te vinden zijn, maar een geregelde aanvoer blijkt vooreerst niet mogelijk te zijn. Men is en blijft beperkt tot de welwillendheid van enkele personen in Indië, die ginds bij tijd en wijle voorwerpen aankoopen en die (soms) bij de minste aanmerking op het gezondene onmiddellijk daarmee ophouden. Zoo het gelukte deze aankoo in Indië meer commercieel te doen plaats vinden, dan zou de aanvoer geregelder en betrouwbaarder zijn. Want het is toch zonderling, dat men in de „Naturalienhandlungen", die in de groote Duitsche steden te vinden zijn, zeldzame en niet-zeldzame kevers en vlinders uit onze Oost koopen kan, zelfs levende exemplaren. Men kan ze ook bestellen! En nu moet het toch lastiger zijn, deze kleine gedierten, die dikwijls alleen door een wetenschappelijk oog te herkennen zijn en soms alleen op eenzame, afgelegen plaatsen voorkomen, te verkrijgen, dan bepaalde werkstukken, welker aanmaak toch bekend is. Maar deze firma's hebben overal hunne agenten onder zendelingen en posthouders, die uit de ontvangen premiën soms een aardig bedrag maken.

Zooals het nu gaat, blijft de overigens zeer lofwaardige arbeid, die „Boeatan" verricht, een „handel in kuriositeiten", zooals wijlen minister van Asch van Wijk zeide. En stellig kunnen wij ook daarvoor zeer erkentelijk zijn, want vele mooie stukken heeft men reeds in „Boeatan" kunnen koopen. Maar voldaan zijn we niet! Het moet meer worden en eerst dan zou de Indische kunstnijverheid een gewichtiger factor ter welvaartsbevordering kunnen zijn. Nu laat men, vooral in Indië, de bron verzanden en als alles verdwenen is, zal men te laat met energieken arbeid aanvangen."

De Nieuwe Rotterdamsche Courant maakt eenige opmerkingen over het „leelijk indisch goedje" en wel in verband met het verslag nopens de Pasar-Gambir, gehouden op het Koningsplein te Weltevreden van 23 Aug.—2 Sept. 1906. Het is, namens 't Comité, opgesteld door den heer C. M. Pleyte. Bevordering van de inlandsche nijverheid is het hoofddoel van deze jaarmarkt-tentoonstelling.

„De jury — aldus wordt in het verslag gezegd — was niet tevreden en vond dat er meer te laken dan te prijzen viel, dat het ingezonden werk in menig opzicht meer sporen van afroffelen dan van degelijken arbeid toonde. De inlander gaat slordiger werken, naarmate het verkoopen zijner artikelen hem vergemakkelijkt wordt. Vooral bleek dit sterk bij de honderden kilo's koperwerk door Soerabaja ingezonden; nagenoeg alle stukken waren inferieur van gietsel, slecht van afwerking en bedroevend van ornamentatie. Ook naar den vorm degenereert het vaatwerk; men zag er allerlei nabootsingen in koper van westersche dingen, van Chineesch porcelein, van inlandsch aardewerk. Bij de beeldsnijders zocht men vergeefs naar juiste verhoudingen, niet naar gebrek aan goeden smaak. De weefsels van inlandsche getouwen waren meerendeels ijl en onvoldoende ingeslagen, bovendien dikwijls uit den haak en van slecht geverfde garens opgezet; weeffouten kwamen veel voor. Het batikwerk was over 't algemeen niet van de eerste soort; voor de gevlochtene voorwerpen gold hetzelfde; het hoorn- en schelpwerk was grof van maaksel.

Aan wien de schuld, vraagt het Comité, dat er meer achteruitgang dan ontwikkeling te bespeuren viel? Aan Europeaan en inlander beiden. De eerste verbeeld zich, dat hij, door den inlandschen werkman nieuwe modellen te geven, hem zoo maar aan het namaken daarvan kan zetten, dikwijls aan het namaken met spoed. Is de werkgever inlander, dan is de betaling meer dan karig; de inlandsche werkman verricht zijn dagtaak onder economisch zoo ongunstige verhoudingen als het sweatingsystem niet kent.

Naar de omstandigheden zegt het verslag, waaronder de inlandsche dagloonen zijn werk verricht, is nooit gevraagd. Zij die zich geroepen gevoeld hebben de aandacht op de nijverheid en kunstnijverheid van hier te vestigen, hebben dit punt steeds over 't hoofd gezien. Wel zijn zij daarentegen gaan uitweiden over een enkel geslaagd voorwerp in ontoepasselijke beelden als het karakteriseeren van de batikster als „wasschilderes" in in een kunstjargon van nietszeggende uitdrukkingen gelijk „weeldetinten", „rake lijnen" en dergelijke meer. Deze verblinding en dit gewild mooi vinden, zullen op den duur tot ondergang leiden van alle industrie; het beoordeelen der nijverheid naar enkele resultaten schrijft haar ten doode op; want vergeleken met hetgeen elders gemaakt wordt, dit kan alle betoog niet goed praten, blijft grosso modo hetgeen in den Oost-Indischen Archipel vervaardigd wordt, beneden het middelmatige. De zwijmel die het anders wil doen voorkomen heeft jammer genoeg reeds wijd om zich heen gegrepen, maar wil men tot nuchterheid terugkeeren, dan kan nog hersteld worden hetgeen bedorven werd."

„Een paar opmerkingen naar aanleiding van dit gedeelte van het verslag mogen wij zegt de Nieuwe Rotterdamsche Courant, niet terughouden. In den Archipel, zoowel op Java als op de Buitenbezittingen, zijn wonderschoone dingen gemaakt, reeds toen de vreemde overheerschers van de schoonheid dezer dingen nog niet het minste besef hadden. In onze musea kan men naar hartelust daarvan genieten. Gelukkig is de inlandsche bevolking, in weerwil der domme inmenging van vreemden, hier en daar voortgegaan haar kunstzin neer te leggen in de door haar gemaakte gebruiksvoorwerpen; nog altijd doet zij dat, waar zij, in hare kampongs rustig aan den arbeid gelaten, niet gestoord wordt, men haar niet lokte naar jaarmarkten. Uit den aard der zaak is 't bijzonder-mooie zeldzaam; dat is 't overal. Veel daarvan willen hebben en liefst gaarne, is een naïef begeeren. En wie niet inziet wat 't gevolg ervan moet zijn, ziet niet scherp.

Europeanen hebben anders de les van het lang verguisde Japan toch niet voor niets gekregen!

Het verslag kondigt aan, dat er van regeeringswege weer nieuwe onderzoekingen op nijverheidsgebied op til zijn, en noemt dit een te waardeeren gebeurtenis. Te waardeeren zou het o.i. zijn indien men de inlandsche kunstenaars, die gedurende dit onderzoek mochten ontdekt worden, stil aan den arbeid liet, zich niet met hen bemoeide, wachtte tot zij gereed waren, hen buiten het „kunstgedoe" hield, waarvan het verslag spreekt. Met deze soort bescherming zal men, indien 't inderdaad te doen is om het behoud van het buitengewone dat nog voortgebracht wordt, meer bereiken dan met iedere andere."

Een der „medewerkers" van de Nieuwe Rotterdamsche Courant op het gebied der indische kunstnijverheid dikt deze critiek nog wat aan. Hij schrijft:

„In zekeren zin is het scherpend afkeurend oordeel, door de jaarmarktcommissie te Batavia geveld, van welkome waarde. Wat in deze kolommen reeds sinds jaren over de minderwaardigheid van het Soerabajasche koperwerk is gezegd, wordt nu openlijk in Batavia bevestigd. Zoo komt men op den goeden weg! Kritiek, en scherpe ook, is noodig bij allen arbeid, vooral bij zulke die in gansch nieuwe richting gaat en juist dit kritisch onderscheidingsvermogen heeft in Indië ontbroken. Menschen, die van technieken niet het minste besef hadden, hebben zich opgeworpen als bevorderaars van Indischen arbeid, personen, die ornamentaal nog bij den inlander konden leeren, op Europeesch kunstgebied als onbeduidende leeken in de achterste rijen zouden schuilen, hebben zich vermeid met het werk-geven aan inlanders, met het doen-herleven en verbeteren (!) van echt-Indonesischen sierarbeid. Die pogingen, hoe goed bedoeld, hoezeer sprekend van loffelijke toewijding, moesten uitloopen op een échec! Geef een aantal arbeiders een chef, die absoluut niets van het bedrijf begrijpt en de begaafdheid mist, zich erin te werken, ze zullen precies als de Javaantjes zich op de gemakkelijkste wijze er van af maken, den „leider" met een smakelijk gezicht knoeiwerk in de handen stoppen, margarine-arbeid leveren.

En zooals het in den regel gaat, als dit dilettantistische geprobeer hoogtij heeft gevierd en in z'n nuchterheid bekend is geworden, dan volgt de reactie, die ook in het Bataviasche verslag zich in volle scherpte laat gevoelen. Natuurlijk is deze dan ook niet van zuiver gehalte, en bij de vele slagen, die vallen, zijn er heel wat, die aan een verkeerd adres terecht komen of het werkelijk-goede meesleepen. Zoo bijv. het betoog, dat hetgeen in den O.-I. Archipel vervaardigd wordt, grosso modo onder het middelmatige blijft, en terecht is in uw onderschrift met kracht daartegen geprotesteerd. Kent de rapporteur buiten den Indischen Archipel een verschijning, die analoog is aan de Javaansche batikkunst, welke inderdaad een zeldzaam hoogtepunt heeft bereikt? Zijn die vele, liefdevol bewerkte wapens van Java beneden het middelmatige en mag men de tallooze, prachtvolle weefsels in kunstige bewerking daaronder rangschikken? Wat is er niet in bamboe-snijwerk gewrocht, dat in ornamentaal opzicht geen equivalent op Europeesch kunstgebied kan vinden?

Welke verfijning vertoont het Dajak'sche vlechtwerk, welke voorname verschijning is dat van Sumatra, hoe intiem-kleurig niet dat van Timor!"

Nadat hij dan nagaat wat er verder ontbreekt aan de zoo zeer gewenschte en rationeele samenwerking tusschen de instelling van Oost en West op dit gebied hier en ginds, vervolgt hij:

„En door de beperkte hoeveelheid adressen in Indië heeft men der Indische nijverheid eischen gesteld, die

ze niet gewassen was. Om te voldoen aan de aanvragen, zijn enkele arbeiders met bestellingen overladen, zelfs met „zachten dwang" zijn ambtenaren aan den gang geweest om verkoop aan derden te verhinderen. Door het missen van technische kennis is niet scherp toegezien op het geleverde en heeft men den inlander in den waan gebracht, dat alles goed genoeg voor ons is!

Het eerlijk erkennen van dit échec is het eenige middel, dat tot heusche bevordering der Indische kunstnijverheid in breederen zin zal kunnen leiden.

In de handen der regeering berust het verdere. Zal zij inzien, dat eerst met ernstigen, deskundigen arbeid vooruitgang bereid kan worden? . . . Wel heeft het Indische Gouvernement één ambtenaar opgedragen het lang gevraagde onderzoek op een overgroot gebied aan te vangen, maar onder de ernstige pogingen kan dit niet gerekend worden. Deze ambtenaar heeft reeds te veel in zijn geschriften getoond op technisch en op artistiek gebied onmondig te zijn, wat evenzeer overtuigend blijkt uit het slechte werk, onder zijn leiding te Soerabaja vervaardigd. Stellig en zeker was hij voor dezen post aangewezen geweest als kenner van inlandsche toestanden, mits de regeering hem in de gelegenheid gesteld had, zich in Europa voor te bereiden, zijn ontbrekende kennis van technische en handelstoestanden aan te vullen.

Van meer belang dunkt het ons, dat „Boeatan" beproeft een ervaren batikker, die bij Lebeau een goede school doorloopen heeft, naar Indië te zenden. Zoo een man van de daad kan ginds invloed ten goede oefenen. Door en door ervaren in de techniek kan hij metterdaad fouten aantoonen en verbeteren en zulk een voorgaan beteekent meer dan frazen, wier holheid de Javaan misschien beter dan wij verstaat. Hij als artistiek ontwikkeld man zal ginds bij aankoopen het kaf van het koren weten te onderscheiden, met kiesche voorzichtigheid uitkiezen, wat voor verkoop in Europa bruikbaar kan worden.

Zoo iets is van harte toe te juichen, vooral, waar het een techniek geldt, die op Java honderden handen werk geeft! Maar hiervoor is geen geld, sinds ¾ jaar wordt vruchteloos beproefd een geringe som tezamen te brengen. En de regeering ziet kalm toe en laat het particulier initiatief ploeteren!

Nu het ook in Indië gaat gisten, kan het nuttig zijn, het bovenstaande te herhalen."

Belasting op Sumatra's Westkust.

De opmerkingen over het lang talmen met de invoering eener directe belasting op Sumatra's Westkust, welke ons van bevoegde zijde waren gezonden, zijn hier en daar in de pers overgenomen. Naar aanleiding nu van de in dit stuk gehoorde klacht verzoekt men ons van hooggeachte zijde er de aandacht op te vestigen, dat in de zitting van 4 Juni j.l. door den minister van koloniën, Mr. Fock, over het zelfde onderwerp een en ander te berde is gebracht, dat op een *spoedige* afdoening dezer zaak goede hoop geeft.

Wij laten hier woordelijk uit de Handelingen volgen wat dienaangaande door den minister werd gezegd:

Mijnheer de voorzitter! In de eerste plaats wensch ik mijn dank te betuigen aan de geachte afgevaardigden uit Enschedé en Winschoten, die met warmte dit ontwerp aan de Kamer hebben aanbevolen en mij de taak van de verdediging van dit wetsontwerp belangrijk hebben verlicht. Het zij mij echter veroorloofd, naast hetgeen die geachte afgevaardigden hebben aangevoerd, ook mijnerzijds nog een en ander tot verdediging van dit wetsontwerp te zeggen.

De toestand van de Indische financiën in de laatste jaren en de groote eischen aan de Indische schatkist gesteld (eischen, waaraan moet worden voldaan), hebben het noodzakelijk gemaakt met ernst te overwegen of ten behoeve van de Indische financiën wel wordt gedaan wat daarvoor kan en moet worden gedaan.

Het spreekt van zelf, dat bij die overweging allereerst aan de orde kwam het belastingstelsel. Er zijn in het belastingstelsel in de laatste jaren, met medewerking van de Staten-Generaal, verschillende wijzigingen gebracht, en ik hoop dat er in het najaar gelegenheid zal zijn over andere bij de begrooting in te dienen belastingvoorstellen te beraadslagen; ik heb hierbij het oog op de inkomstenbelasting en op de belastingregeling op Sumatra's Westkust."

Oost-Indische Berichten.

Gajoe-geruchten. Het blijkt, zegt de Sum. Post, dat wij het bij 't rechte eind hadden, toen wij het vermoeden uitspraken, dat luitenant Pieper tot opdracht had een poging te doen om de Gajoes te verrassen. Zooals reeds vermeld, bleven de geruchten omtrent het optreden van Gajoes in 't Beneden-Langkatsche aanhouden en al zijn ook dit keer de berichten uitsluitend uit Inlandsche bron afkomstig, zoo schijnt het nu wel zeker dat ten westen van de aan de spoorlijn naar Tandjong Poera gelegen onderneming Tandjong Slamat, diep in de rimboe, zich een bende ophoudt. Er staan daar een drietal oude verlaten gebouwen, in vroeger jaren door ondernemers daar opgericht, als om een soort blokhuis tegen Atjehers te dienen, en nu is het heel niet onmogelijk dat de Gajoes deze betrokken en er een ladang van hebben gemaakt. Dat vermoeden vindt steun in de berichten omtrent de route welke een aantal Gajoes eenige dagen geleden moeten hebben gemaakt. Zij zijn toen van den kant dier gebouwen te Aloer Gadoeng aangekomen, een gehucht van een huis of vier, waar zij wat rijst en kleeren hebben meegenomen en bovendien een tweetal Inlandsche jongens met geweld hebben ontvoerd. Zij schijnen daarop oostelijk getrokken te zijn, ten zuiden langs het station Tandjong Slamat, langs de Aer Poetih door zwaar boschterrein in zuidelijke richting, langs de onderneming Tandjong Slamatt om an het zuidelijk gelegen gehucht Loeboe Batiman, om vandaar weder noordwaarts te verdwijnen in de richting der bedoelde gebouwen. De inlandsche jongens hebben ze in het bosch laten ontsnappen en overigens schijnen ze niet veel schade te hebben aangericht.

Intusschen achtte het Gewestelijk Bestuur het voor de rust en veiligheid wenschelijk, dat nogmaals een poging zou worden gedaan om de Gajoe-bende, zoo die werkelijk bestaat, te overvallen. En in overleg met den gewestelijk militairen Commandant werd nu besloten van een andere zijde dan den eersten keer de onruststokers te naderen. Instede van den trein in de richting Tandjong Poera te nemen, vertrok luitenant Pieper daarom Zaterdagochtend met twee brigades naar Belawan om met het Gouvernementsstoomjacht „Wilhelmina" naar de Aroe-baai te stoomen, daarna zoo ver mogelijk de Besitan-rivier binnen te varen, om gedurende den nacht van het Noorden uit op te rukken naar de gebouwen, waar men vermoedt, dat de bende zich ophoudt. De bedoeling was, dat bij het aanbreken van den dag de patrouille haar bestemming zou bereiken en aldus de Gajoes onverwacht op 't lijf zou kunnen vallen.

Of de verrassing gelukt is, werd nog niet vernomen. Luitenant Pieper heeft de opdracht om in elk geval de bewuste gebouwen te klechten, en, mocht hij met de bende voeling krijgen, haar hardnekkig te vervolgen.

Japanners naar Java. De Japanners schijnen zich voor Java steeds meer te interesseeren, schrijft men uit Batavia aan de Ostatiat. Lloyd. Het aantal immigranten neemt opvallend toe, en daarbij schijnen de menschen zich aan een systeem te houden, wijl zij zich over de grootere plaatsen des lands gelijkmatig verdeelen.

Zij laten zich meest als hotelhouders, barbiers en kleinhandelaars neer en nemen japansche vrouwen in dienst die reeds sedert eenigen tijd in beruchte huizen geweest zijn en zich daardoor de taal des lands hebben machtig gemaakt. Zelfs zijn er eenige onderwijzers der japansche taal hier en daar, die den Chineezen het japansch leeren.

Een middel om audienties te beperken. Van betrouwbare zijde wordt aan de Soer. Crt. het volgende medegedeeld:

Kort geleden reed een ambtenaar naar Buitenzorg. Hij verzocht den adjudant van dienst aan het paleis om ter audientie te worden toegelaten bij den G. G.

Zeker, was het antwoord, mits U niet over dienstzaken komt spreken, want dan moet u bij den betrokken directeur zijn.

Als het bovenstaande waar is, waaraan wij niet twijfelen, zegt het blad, wordt dan niet den ambtenaar, die onbillijk behandeld meent te zijn door zijn meerderen, de gelegenheid ontnomen om recht te zoeken bij de hoogste autoriteit?

Het is waar, dat de G. G. veel van zijn bevoegdheid heeft overgedragen aan de Directeuren der Departementen en op dezen moet kunnen rekenen, maar men vergete niet, dat een directeur ook besluiten neemt op voorlichting van zijn ondergeschikte ambtenaren, en dat dus de mogelijkheid van onjuiste of onvolledige voorstelling bestaat.

De nieuwe regeling heeft het nadeel dat eventueele misstanden moeilijk onder de aandacht van de Hooge Regeering zijn te brengen en dit kan nooit in de bedoeling liggen van den landvoogd.

't Waar, dat de G. G. wat veel wordt lastig gevallen door klagers en verzoekers, maar het neemt niet weg, dat de manier, nu gevolgd om de stroom van bezoekers te stremmen, ons niet kan bevredigen.

De personen die het voorrecht hebben om den G. G. te naderen zonder tusschenkomst van den adjudant zijn bekenden van Zijne Excellentie.

't Is herhaaldelijk gebeurd dat een lager ambtenaar minder goed behandeld werd door zijn meerdere en dan eenvoudig maar berust, omdat hij van meening is „dat reclameeren toch geen nut heeft." Na het bovenstaande zal dat onjuiste begrip zeker nog versterkt worden.

Een nieuw chineesch schoolgebouw. In de kampong Kapassan, achter de nieuwe klènteng Boen Bio te Soerabaja, heeft de vereeniging Tiong Hoa Hak Tong een schoolgebouw voor chineesche kinderen gebouwd, dat dezer dagen feestelijk geopend werd, zoo schrijft men aan de Locomotief. De plechtigheid had een eenigszins officieel karakter door de aanwezigheid van, behalve eenige chineesche officieren, onder wie majoor The Toan Ing en het bestuur der vereeniging, den assistent-resident Lutter, de controleurs Hijnekamp en Jasper en den ambtenaar voor chineesche zaken Thijssen. Ook was aanwezig de inspecteur Tan Hwa.

Voor het gebouw waren, bij aankomst van de ambtenaren, alle chineesche schoolkinderen, onder wie vele meisjes, opgesteld; een muziekkorps gaf eenige stukken ten beste en toen werd aan den assistent-resident verzocht, de poort, die toegang gaf tot het schoolgebouw, te openen. Nadat de localiteiten in oogenschouw waren genomen, werd de heer Lutter naar den voor hem bestemden zetel geleid, waarna hij tot de Chineezen in vloeiend maleisch het woord richtte.

Meerdere aanspraken volgden, champagnekurken knalden, fanfares en enthusiaste kreten weerklonken, alles naar het overbekende programma.

Kleine Landbouw. Onmogelijk is de kleine land-

bouw voor den Europeaan hier in Indië niet, zoo schrijft men uit Lembang aan de Pr. Bode. Hij kan daarin wel een bestaan vinden, mits bij den aanvang de zaak goed aangepakt wordt. Is dan daarbij de wil goed en steekt hij de handen uit de mouwen dan zal 't wel gaan.

Maar verkeerd is 't zooals meestal gebeurd, wanneer hij, die 't zij door aankoop of erfpacht over eenigen grond de beschikking krijgt, dadelijk tot deelbouw met den inlander overgaat, en dan niets anders doet dan tegen oogsttijd toe te zien dat zijn deel binnen komt; op die wijze verluiert de aanstaande boer. Heeft hij geen werkkapitaal genoeg om het geheel voor eigen rekening te doen bewerken, een deel moet hij in elk geval reserveeren (2 bouws bijv.) om dat zelf met de hulp van zijn huisgenooten en een boedjang te bewerken. Dat is noodig om te leeren en ondervinding op te doen hoe, op betere wijze dan bij den inlander moet geboerd worden. Hoewel ondervinding de beste leermeesteres is, en veel uit boeken kan worden opgediept, zou de leiding van een deskundige den leertijd van den nieuweling veel kunnen bekorten. Vooral in den eersten tijd moet hij niet aan zich zelf worden overgelaten en overgeleverd zijn aan inlandsche adviseurs.

Dat berokkent hem schade ten bate van den inlander, die van hem loon trekt, en bovendien leert hij dan slechts de inlandsche methode, met het gevolg dat ook zijn productie inlandsch, d. w. z. beneden het middelmatige zal zijn. Den inlander deert dat niet zoo erg, want heeft hij geen eten dan verhuurt hij zich maar als koelie, doch dat kan de Europeesche landbouwer natuurlijk niet doen. De inlander is tevreden met bijv. een opbrengst van 70 à 80 pikol aardappelen per bouw, waar 200 tot 300 bij een goede grondbewerking en doelmatige bemesting gemaakt kunnen worden. Hij vindt 't al mooi, wanneer hij van een bouw djagoeng ƒ 15 à ƒ 20 trekt, terwijl de opbrengst viermaal zooveel kan bedragen. Kortom, wil een Europeaan aan kleinen landbouw doen en daarbij geen honger lijden, dan is hij verplicht beter te werken dan de inlander en minstens tweemaal meer uit den grond te halen dan dezen. Dat dit kan is op Lembang bewezen. Daar hebben twee kleine landbouwers op die wijze met goed resultaat gewerkt.

Beiden zijn bureaubeambten geweest en hadden te voren nooit aan landbouw gedaan. De een werkt zelf met zijn vrouw en een tuinjongen op een erf van 3 bouws, heeft eenig vee en krijgt ruim 200 pikol aardappelen per bouw van een smakelijke soort, die hij pikolsgewijze te Batavia en op de Buitenbezittingen tegen goede prijzen van de hand kan doen. Als wissel of tusschengewas plant hij boontjes, erwten en andere groenten voor de inlandsche markt en heeft daardoor een werkzaam en onafhankelijk bestaan. De ander begon met zeven bouws van den inlander te koopen, bouwde daarop een huisje, waarvoor hij een kippen- of duivenhok van de Boeren kocht, werkte in den beginne zelf met de koelies mede en kwam zoo op de hoogte van het landbouwbedrijf, zoodat hij langzamerhand een goed product van den grond maakt. Ook hij hield er vee en grond op na voor de mest.

Zoo moet er gewerkt worden om er te komen. De landbouwkolonie van Soeria Soemirat begon te grootsch, gaf ieder der kolonisten 25 bouws grond en een te mooi huis op schuld en daarbij een maandelijksche tegemoetkoming. De heeren voelden zich daardoor meer heer dan boer en de eenige uitkomst zag men in deelbouw. En dit is nu na tien jaren met uitzondering van één kolonist die zelf plant, en werkt, nog het geval. De anderen trokken dus van den grond slechts de halve inlandsche opbrengst in plaats van het viervoudige daarvan.

De gevolgen waren, dat de kolonisten, nog even arm, misschien thans nog armer dan toen zij daar kwamen, alles verkoopende wat verkoopbaar was, zelfs hun huizen, in armzalige hutten van den eenen op den anderen dag leven.

Veetransport. Bij het bespreken van dit onderwerp merkt de Soer. Crt. op, dat de bepaling op het vervoer van vee, die luidt dat hoogstens tien stuks groot vee of paarden in een wagon mogen worden geladen, en welke alleen van kracht is voor de S.S., het veetransport bijna geheel verplaatst heeft naar de N. I. S.-lijnen.

Over de gevolgen dezer bepaling zegt dat blad:

Hoe werkt deze maatregel in het belang van de dieren?

Gedeeltelijk goed, immers het als haringen opeenpakken der dieren is hiermede voorkomen. Toch moeten wij niet uit 't oog verliezen dat het eigenbelang der eigenaars van de te verzenden beesten reeds te voren een krachtig middel was tegen het te veel opeenpakken, zoodat de ondervinding op dat gebied hen spoedig leerde, waar de grens getrokken moest worden, tusschen veel beesten laden zonder schade en veel beesten laden met nadeelige gevolgen.

Nemen wij echter aan dat voor paarden de verbodsbepaling toe te juichen valt. Immers, door oordeelkundig laden, ruim gehuisvest, gewent het paard zich vrij spoedig aan het vervoer. Voor het vervoer van slachtvee evenwel heeft deze maatregel hoogst bedenkelijke schaduwzijden.

Het Madoereesche slachtvee b. v. is vrij wild en schrikachtig. Volgens de oude methode kop aan kop geladen met geen ruimte tot bewegen, was het beest tot machteloosheid gedoemd.

Met het voorschrift dat slechts 10 koeien in een wagen mochten geladen worden, veranderde dit totaal. Betrekkelijk veel ruimte hebbende om zich te bewegen, rukt dikwijls zich een beest onder het rijden los, en dol geworden van vrees, slaat het in het wilde om zich heen, verwondt zijn lotgenooten, steekt die de oogen uit, ja, weet soms zelfs een lotgenoot een doodelijke wonde toe te brengen.

Herhaaldelijk komt 't dan ook voor dat, vooral bij vervoer over groote afstanden, bij aankomst verscheidene beesten zulke kwetsuren hebben opgeloopen dat een onmiddellijk afmaken nog maar het meest barmhartig is.

Hebben nu deze beesten bij dit voorschrift gewonnen? Wij zouden zeggen integendeel.

Nieuwe uniformen. Gelijk bekend, houdt men zich te Buitenzorg en Batavia bezig met de vraag, of niet een passender uniform is uit te denken voor de ambtenaren van het binnenlandsch bestuur en voor de officieren der chineesche bevolking. Voor de ambtenaren van het B. B. werd gedacht aan een pet van russisch model met een ster als distinctief. Nader vernam de Locomotief, dat die ster op de pet een oud distinctief is, eertijd gediend hebbende ter onderscheiding van stafofficieren.

Aangezien bij de vaststelling van eene nieuwe uniform voor de ambtenaren B.B. rekening zal gehouden moeten worden met de voor de toekomstige politie-commissarissen en schouten op de drie hoofdplaatsen voor te schrijven uniform, heeft de heer K. Priester te Semarang gemeend, een voorstel te moeten indienen bij den resident van dat gewest, ter eventueele doorzending naar Batavia.

De heer Priester stelt in hoofdzaak voor het „nederlandsche wapen", dat in Nederland slechts gebruikt pleegt te worden als distinctief der ambtenaren en beambten van minderen rang, van de pet der ambtenaren B.B. te doen verdwijnen en dit distinctief te bestemmen voor de petten der politie-ambtenaren.

Nieuw Guinea-expeditie. De expeditie van gouvernementswege uit te zenden naar het nog onbekende gedeelte van Nieuw Guinea onder den kapitein der infanterie A. J. Gooszen, vertrekt den 30sten Mei derwaarts uit Soerabaja. Zij is dus niet den 30sten April reeds uitgezeild, zooals vroeger gemeld werd. Kapitein Gooszen — die thans hier ter stede vertoeft, ten einde zich voor zijn moeilijke taak door bestudeering van zeden, gewoonten en taal, alsmede van de aardrijkskundige gesteldheid van het onbekende terrein, zooveel mogelijk voor te bereiden, — zal zich, na te voren een en ander met den landvoogd op diens uitnoodiging besproken te hebben, einde dezer maand naar Soerabaja begeven.

Wij zijn thans in staat onzen lezers iets meer omtrent deze gewichtige zending mede te deelen.

Dat de regeering plotseling besluit om onderzoekingsreizen te doen ondernemen op zoo'n uitgebreide, dus kostbare wijze als thans zal geschieden, is niet in de eerste plaats het gevolg van de hoop, schatten in den bodem te vinden. Maar nu de aandacht van andere mogendheden, dank zij de door particulieren ondernomen tochten, op dit tot dusver onbekende reusachtige eiland is gevallen, en wij ons steeds het eigendomsrecht hebben toegekend, eigenlijk zonder er de flauwste notie van te hebben, heeft men terechti ngezien dat eerstens het eigendomsrecht werkelijk zal moeten worden bewezen door bezetting en doorh et doen vertegenwoordigen onzer regeering. Wil men bovendien voorkomen dat een andere meer ondernemende natie dergelijke expedities uitzendt in ons gebied, dan moeten wij hen daarin voor zijn en het werk zelft er hand nemen.

Daarom wordt de expeditie op zoo'n, voor ons althans, ruime schaal op touw gezet. De chef en leider, kapitein Gooszen, is een energiek en kundig officier, dien men volkomen voor zijn zware taak berekend acht, vast besloten haar met de meeste energie tot een goed einde te brengen. En het is verre van een gemakkelijke taak: een geheel onbekend land, verscheidene malen de grootte van Nederland beslaande, onherbergzaam en ontoegankelijk, systematisch te exploiteeren en gegevens te verzamelen op ethnologisch, ethnographisch, geographisch, mineralogisch, botanisch en zoölogisch gebied.

De chef wordt ter zijde gestaan door den kapitein der infanterie G. J. van Eybergen, een geneesheer tevens botanist, een mijningenieur, tweë inlandsche opnemers, twee tolken, terwijl een detachement van als maréchaussée bewapende inlanders tot dekking, en een vijftigtal dwangarbeiders voor koeliewerk zijn toegevoegd, zoodat men onafhankelijk van de bevolking zal zijn. Dit detachement heeft men echter niet bijzonder gelukkig samengesteld. Met het oog op de vrij groote overeenkomst in leefwijze tusschen de bewoners van Nieuw Guinea en die der molueksche eilanden, had het o.i. zeker meer voor de hand gelegen, Amboineezen in plaats van inlanders te kiezen. In deze richting is men dus weer te zuinig geweest!

De expeditie wordt ondergebracht op het stoomschip Zwaluw, dat als logementschip is ingericht. Met dit vaartuig zal getracht worden, de groote rivieren zoo ver mogelijk op te varen waarna tot stoom- en roeisloepen wordt afgedaald. Voor een volledige uitrusting aan draagmateriaal, tenten, levens- en seinmiddelen is zorg gedragen. Ten overvloede is aan den

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXXVIII.

Maleen zat op het promonadedek van de kleine Duitsche kuststoomboot „Krome", die van het Zuiden kwam, en naar de onder Engelsch protectoraat staande, Arabische stad Oengoedja stoomde.

Zij zat ver achterover geleund in een Amerikaanschen wipstoel, en voor haar stond, zijn sigaar rookend en babbelend, een hooge Duitsche ambtenaar uit de Duitsche gouvernementsstad Embe-tsa-Dodo.

„Heeft u gezien, dat wij onzen vriend Siwa aan boord hebben, mevrouw?" vroeg de opperrechter Birkow, dien men in Embe-tsa-Dodo den mooien Dolfi noemde.

„Siwa uit Oengoedja? Dat is, geloof ik, de Indiër, die mij eens een rijtuig met paard ten geschenke wilde geven — zes jaar geleden. Toen was ik zooveel nog wel waard. Tegenwoordig hoogstens een hameltje."

Zij lachte ondeugend.

„Met Siwa sta ik op uitstekende voet," roemde de opperrechter. Ik heb die Indische kooplieden altijd heel coulant gevonden. Ik begrijp niet, waarom er eigenlijk zoo op hen geschimpt wordt — of, zooals onze charmante graaf Albert Waldemar zich geliefd uit te drukken: gescholden".

Glimlachend draaide de mooie Dolfi aan de punten van zijn zware, rossigbruine snor, die zijn schoonste sieraad was. Als hij aan Ilfershofen dacht, kwam hem steeds de snor van den graaf in de gedachte, want diens aschblonde, lange knevel was de eenige, die zich met de zijne meten kon, langs de geheele kust.

„Ja, coulant zijn zij, tegenover meerderen," antwoordde Maleen, „om tegenover minderen des te gewetenloozer te kunnen zijn."

„Dat zou ik zoo zonder meer maar niet durven beweren, mevrouw. Bewijzen! Eerst moet men mij bewijzen, dat onze Indiërs slechter zijn dan andere handelslui."

„Hij gaat met gesloten oogen zijn weg," dacht zij, „en ziet slechts, wat in zijn kraam te pas komt."

En na een wijle vroeg zij:

„Is het waar, dat de nieuw uitgekomen assessor zijn zuster heeft medegebracht?"

„Ja. Ik zou het niet gedaan hebben."

„Waarom niet?"

„Omdat het een onfeilbaar middel is, om die zuster in opspraak te brengen. Let maar eens op, of de babbelaars haar niet elke week met een ander zullen verloven."

„Het is te hopen, dat het bij één blijft, en dat het tot een huwelijk komt."

„Intusschen vertelt men van den broeder, dat hij de mooie gravin Léontine, meer dan noodig is, het hof maakt."

Maleen trok in toornige minachting de bovenlip op.

„Wat vertelt men al niet?" riep zij.

Zij keken elkander aan, en beiden kregen zij een kleur.

Hij dacht er aan, hoe men van Maleen vertelde, dat zij, terwijl haar man nog leefde, een liefdesbetrekking had aangeknoopt met Krome, dat zij dus eigenlijk een dame was, die het met moraal en goede zeden zou nauw niet nam.

En haar viel het in, dat Birkow doorging voor een gevaarlijken Don Juan, die er zijn specialiteit van maakte, getrouwden mannen hun vrouwen te ontfutselen. Men noemde eenige dezer vrouwen met name.

Toch was Maleen in haar hart overtuigd, dat er geen eerbaarder fatsoenlijker man aan deze kust te vinden was. Gevaarlijk scheen Birkow haar slechts, in zooverre, dat hij jurist was, en dus een gezworen letterslaaf. Het wetboek van strafrecht was voor hem de eerste en eenige maatstaf voor recht en onrecht. Alles wat niet klopte met de artikelen daarvan, was in zijn oogen verdoemd.

Overigens was hij een trouwhartig, nauwgezet, hoogstens misschien een eenigszins ijdel mensch, aan wien ieder scherp opmerker nog kon zien, dat hij uit een degelijk geslacht was gesproten en in een nette kinderkamer groot gebracht was.

Ook hij dacht:

„Zij is waarschijnlijk heel wat beter dan haar reputatie. Zulk een ernstige, zachte oogopslag bedriegt niet licht. Men ziet het haar aan, dat zij veel geleden heeft.

Haar levendig luisteren en lachen zou iemand van het spoor brengen. Maar zoodra zij denkt, dat niemand op haar let, is zij dadelijk heel ernstig. Mij ontgaat zooiets niet.

Ten slotte is toch ook niets van al wat men haar nageeft, bewezen, en allen, die haar meer van nabij kennen, zweren bij haar. Rosen, bijvoorbeeld, en Rüdiger. Zij is zich van geen misdrijf bewust, derhalve zie ik geen aanleiding, haar te veroordeelen. Als zij weer eens in mijn tegenwoordigheid over de tong

leider een belangrijk crediet geöpend, opdat niet door wapengeweld, doch middels ruilmiddelen en belooning de vereischte voeling met, en de hulp van de bevolking kan worden verkregen.

De duur der expeditie wordt op ruim twee jaar geschat. (Bat. Nbld.)

West-Indische Berichten.

Suriname. Aan het, den 28en Mei ll. in de gewone algemeene vergadering van stemgerechtigde aandeelhouders der Surinaamsche Bank over het afgeloopen boekjaar uitgebracht verslag ontleenen wij het volgende:

Na een woord van waardeering, gewijd aan de nagedachtenis van den op 26 October 1906 overleden directeur H. d'Angremond, sedert vervangen door den heer C. M. H. Kroesen, nadat de functiën van directeur tijdelijk door den heer J. F. H. Voet waren waargenomen, biedt het verslag als gewoonlijk een kort overzicht over het jaar 1906, een moeilijk jaar, waarin door de Bank groote voorzichtigheid moest worden betracht, zoodat het bedrijf in Suriname natuurlijk minder winstgevend was dan in een normaal jaar het geval zou zijn geweest. Er werd minder op disconto en op hypotheek uitgezet en er hadden minder wisseltransactiën op Nederland en New-York plaats. Daarentegen werd in Nederland meer winst aan interest op uitgezet kapitaal gemaakt.

Omtrent de voornaamste takken van bedrijf in de kolonie gedurende het afgeloopen jaar geeft het verslag naast de uitvoercijfers voor de meeste onderhavige producten de reeds bekende toekomstmuziek te hooren. Voor de ziekte in de cacao schijnt het middel te zijn gevonden; de hevea-aanplant — een wissel op de toekomst — geeft op enkele plantages groote voldoening; voor den aanplant van sisal, die in de kolonie goed schijnt te willen gedijen is een tweede terreincomplex in concessie aangevraagd; terwijl in 1906 plannen voor de rameh-cultuur werden gemaakt, die in de toekomst vermoedelijk tot uitvoering zullen komen. Dan werd gewezen op de, onder handen genomen veelbelovende bacoven-cultuur, terwijl ten slotte nog de mededeeling zij overgenomen, dat van particuliere zijde pogingen worden aangewend voor de oprichting eener groote suikerfabriek in Suriname, in de plaats van de eerst voorgestelde gouvernementssuikerfabriek, tegen welker oprichting evenwel, gelijk bekend, bezwaren zijn gerezen, verband houdende met de bepalingen der suikerconventie.

Wat de uitvoercijfers aangaat, door het verslag gegeven, wordt gemeld dat op een totale waarde van 4.749.567 gld. aan suiker werd uitgevoerd een hoeveelheid van 11.013.470 kilogram tegen eene van 8.305.492 kilogram in 1905. Hoewel de marktprijzen te New-York doorloopend laag waren, bijna 50 gld. per ton minder dan in 1905, bleef het resultaat voor de planters door de groote productie gunstig. Gelukkig steeg de wereldconsumptie dermate, dat niettegenstaande den enormen oogst het verbruik de productie overtrof, wat in de toekomst den planters ten goede kan komen. Aan rhum werd 439080 liter uitgevoerd, tegen 459264 liter in 1905, terwijl melasse in het geheel niet werd uitgevoerd. De cacao-uitvoer bedroeg 1.480.568 kilogram tegen 1.681.828 kilogram in 1905; daarentegen kon aan koffie een 10000 kilogram meer dan in 1905 worden uitgevoerd, n.l. 116.468 kilogram; terwijl de uitvoer van balata, ongerekend ruim 5000 kilogram van Fransch Guyana aangevoerd en eveneens geëxporteerd, 269.916 kilogram bedroeg of ongeveer 25000 en 11000 kilogram meer dan in 1905 en 1904.

Omtrent de goudindustrie ontleenen wij dat de uitvoer 1.176.639 grammen bedroeg, waarbij nog 219.107 grammen van Fransch Guyana, eerst in Suriname ingevoerd, moeten worden gevoegd. Hierbij zij aangeteekend dat de aanvoer van dit vreemde goud naar men weet, aanleiding gaf tot een brutaal optreden der fransche douaniers op den Marowijne. Naar Onze West onlangs mededeelde is aan dit optreden een einde gemaakt. — de Marowijne, ook het nederlandsch gedeelte is nu weer vrij voor nederlandsche vaartuigen, zonder vreeze door de douaniers te worden opgebracht. (We willen het gelooven, nu door de afschaffing der paspoorten in Fransch Guyana alle smokkelgoud, ook dat uit ons Lawa-gebied gestolen, veilig naar Cayenne en daar aan den man kan worden gebracht.)

Ten aanzien van de gerezen vraag betreffende de doortrekking al of niet van den spoorweg in Suriname, merkt het verslag op:

„Een ontkennend antwoord op de vraag zou door velen zeer betreurd worden, daar dan aan de kolonie het eenige middel zou worden ontnomen om haar achterland voor industrie en landbouw te openen."

Onthouden ware hier o.i. beter geplaatst geweest dan ontnomen.

Wat het bankbedrijf betreft geeft het verslag de volgende uitkomsten.

Disconteeringen: *f* 2.376.390.34, waarvan 75.01 percent geprolongeerd tegen *f* 2.780.917.23 in 1905, waarvan 82.76 percent geprolongeerd. Uitstaande aan promessen gemiddeld *f* 489.888.07 tegen gemiddeld *f* 701.262.28 in het voorgaand vijfjarig tijdvak. Beleeningen in 1906 *f* 69.535, saldo 1 Januari *f* 3275 en 31 December *f* 17250.

Hypotheken: saldo 1 Januari *f* 270.376.52, afgelost *f* 38.166.14, uitgezet *f* 27.400, saldo 31 December *f* 259.610.38. Circulatie van bankbiljetten op 31 December *f* 1.130.100 tegen *f* 1.079.655 op 1 Januari. Wissels: trekkingen *f* 3.071.751.05 tegen *f* 3.452.061.78 in 1905; inkoopen: *f* 2.832.223.565 tegen *f* 3.154.904.05 in 1905. Ruw goud uit Paramaribo ontvangen 422.342 grammen ter waarde van *f* 664.760.70 tegen 508.599.5 grammen ter waarde van *f* 786.069.68 in 1905.

Het geldelijk resultaat van het bedrijf in 1906 toonde een bruto winst aan van *f* 130.214.45½, waarvan na aftrek van de algemeene onkosten te Paramaribo en Amsterdam ad *f* 72.197.42, een bedrag van *f* 19.349.04½ als afschrijving op den post van ongeregelde en dubieuse vorderingen te Paramaribo (waarvan het saldo thans *f* 45.000 bedraagt) en de som van *f* 2.153.17 als nadeelig koersverschil op effecten, een bedrag van *f* 36.514.82 als netto winst overbleef, waaruit een dividend van 5 percent aan aandeelhouders wordt uitgekeerd, terwijl na voldoening der bedrijfsbelasting over deze uitkeering eene som van *f* 639.82 overblijft.

De laatste Surinaamsche bladen brachten ons vervolg en slot op de verslagen der zittingen van de Koloniale Staten voor de openbare behandeling der begrooting. Daaruit blijkt dat hieraan meer dan eene week is gewijd, waarin het bestuur heel wat critiek heeft moeten hooren bij de artikelsgewijze behandeling. Zoo werd door den heer Bueno het woord gevoerd over de domeinzaken, waarover reeds ettelijke maanden geleden o. a. in Onze West het een en ander werd in het midden gebracht met name over de verwarring, voortgesproten uit de onjuiste metingen van uitgegeven gronden en concessiën. Deze critiek bracht aan het licht dat thans eindelijk een begin is gemaakt met de noodige voorbereidingen voor geleidelijke invoering van een kadaster — een nuttige zaak, jammer maar dat het weer de uigaven zal opdrijven. Doch, wat er aan te doen? Hier geldt het zeker een dringenden eisch, wat niet gezegd kan worden van het voorstel van den heer Fabriek, om domeinzaken en mijnwezen tot zelfstandige afdeelingen te verheffen. We zien al een nieuw departement voor het mijnwezen met een indisch hoofd-ingenieur met verlof aan het hoofd natuurlijk, men kan het niet minder doen, en even natuurlijk zoo'n chef op indisch traktement, dat spreekt zoo van zelf. De voorgenomen proefbosch-exploitatie werd door den heer 't Hoogerhuys afgekamd, die meende dat de proef een verlies van een paar ton zou opleveren. De bezwaren, die mogelijk voor dezen spreker zich zoo enorm voordeden wegens het door dezen voor den bestaanden houthandel verwachte nadeel als gevolg dier proef, werden door den gouvernements-gedelegeerde op onzes inziens afdoende wijze wederlegd. De heer van 't Hoogerhuijs maakte zich ook de tolk van verschillende grieven tegen het bouwdepartement, dat onder het beheer van den vorigen directeur schromelijk veel te wenschen zou hebben overgelaten, zoodat verschillende ook niet productieve werken thans reeds weer in deplorabelen toestand zouden verkeeren wegens het gebruik van minderwaardig en toch duur betaald materiaal. Ook het departement der Koloniale Vaartuigen kreeg van dezen spreker een veeg wegens de aanschaffing indertijd van de „Curaçao", die nu met verlies van de hand moet worden gedaan, eene critiek, waartegen door den heer Juta, oud-beheerder der Koloniale Vaartuigen, een kalm en zakelijk protest wordt aangevoerd in een ingezonden schrijven in Onze West. Voorts werd bij het hoofdstuk onderwijs weer eens de wensch geuit naar eene school voor middelbaar onderwijs, waaraan zoodra de kolonie haar eigen huishouding kan bekostigen naar wij hopen ten spoedigste zal worden voldaan. Voorshands voldoet dunkt ons eene inrichting, waarbij middelbaar onderwijs zal worden gegeven als de Hendrikschool, zonder in de kosten eener nieuwe hoogere burgerschool te vervallen, in de behoeften, inzonderheid nu het particulier initiatief zich er voor spant om minder bemiddelde talentvolle leerlingen in de gelegenheid te stellen hunne studiën in Europa te voltooien. Der langen Reden (die bij deze openbare behandeling werden gehouden) kurzer Sinn was echter dat de begrooting met algemeene stemmen werd aangenomen, nadat dit te voren ook had plaats gehad ten aanzien van de met de begrooting verband houdende verordeningen betreffende tijdelijke leeningen, lucifers-belasting enz.

Den 14den Mei ll. werd de nieuwe zitting van de Staten geopend met eene rede van den gouverneur waaraan wij voor heden slechts deze woorden willen ontleenen, die ons reden tot voldoening geven: „de regeering in het moederland wil de doortrekking van den spoorweg bevorderen." Der regeering voor de kolonie onze hulde!

Curaçao. Aan de door den gouverneur bij de opening der nieuwe zitting van den Kolonialen Raad gehouden rede ontleenen wij het volgende:

„Ook zal het Uwe instemming verwerven als ik met groote dankbaarheid te dezer plaatse melding maak van de zoo overvloedige regens, die, zij het ook dat daarbij eenige schade viel te betreuren, den benedenwindschen eilanden een ruimen oogst verzeker-

---

gaat, dan zal ik haar verdedigen. Dat zal ik stellig doen.

Dat waren ongeveer beider gedachten.

Plotseling barstten zij in een vroolijk lachen uit.

„Ja, ja, die praatjes hier aan de kust," zeide Birkow en wierp met een sierlijken zwaai het eindje van zijn sigaar in zee.

Zij zag er op dit oogenblik heel aardig uit. Over haar witte japon droeg zij een zwartzijden openstaand manteltje en op het blonde krulhaar een lichte kanten fichu, die onder haar fijn gevormde kin losjes samengebonden was. De armen hield zij boven het hoofd op de leuning van den dekstoel gekruist.

„Zij is nog altijd aantrekkelijk," dacht de opperrechter.

„Wat is dat?" riep Maleen uit.

Er was er een groote, breedgeschouderde man boven gekomen in het wijde gewaad en met den bij wijze van tulband om de fez gewikkelden keffie van den voornamen arabier, maar met een echt Germaansch gezicht, blonden vollen baard en blauwe oogen.

De opperrechter legde waarschuwend den vinger op de lippen. Eerst toen het wonderlijk hybridische wezen buiten gehoor was, sprak hij.

„Weet u dat dan niet? Dat is Felix Krug."

„O! Is hij dat?"

Van Felix Krug had zij genoeg gehoord. Hij was Mohamedaan geworden en in dienst getreden van den Grooten Heer.

„Hoe kan iemand tot zoo iets komen!" merkte zij op.

Birkow haalde de schouders op.

„Ja!? Als men er hem naar vraagt, zegt hij: „de liefde."

Maleen herhaalde nadenkend en zacht:

„De liefde?"

„Hij is met eene voorname Arabische gehuwd, die hij anders niet had kunnen krijgen. Nu is zij niet mooi meer, maar hij moet niettemin nog zeer aan haar gehecht zijn. — Ja, wat de liefde al niet uitgericht heeft! Op haar rekening komen meer strafwaardige handelingen, dan op die van allen haat in de wereld. Is het zoo niet?"

„Zij is dan ook de sterkste."

„Misdaad voert zij meestal in haar schild! Moord, doodslag, bedrog, verraad, echtbreuk . . . van dat alles heet het *agens rerum* de liefde te zijn. Wij rechters weten daarvan mee te spreken."

Maleen zeide nadenkend:

„Waar het Goddelijk vuur niet als allerheiligste in den tempel bewaard wordt, ontaardt het in iets daemonisch."

Dat vond hij een beetje te hoog opgedreven, en ook niet zeer begrijpelijk.

„Ik kan mij altijd boos maken," ging hij voort met duisteren blik, als alle mogelijke en strafbare daden met de liefde verontschuldigd worden. Dat is naar mijn meening een argument, dat nooit opgaat. De liefde heeft haar waarde immers juist te bewijzen door haar werking."

„Aan de vrucht zult gij den boom kennen," zeide Maleen zachtjes als tot zich zelve.

De kust was intusschen verdwenen.

Om het kleine vaartuig zag men overal de glinsterende golvende zee, blauw en groen, of schitterend als blikkend staal, en op de hoogste golven sneeuwige schuimkoppen.

Daarboven de zuivere ronding van het machtige blauwe hemelgewelf.

In licht en warmte trillend lag daar de zeestad.

Als in een sprookje stak zij met hare witte minarets en moskeeën en hare groene palmentoppen tusschen het blauw der zee en des hemels af.

Maleens blikken hingen als bedwelmd aan dit tooverbeeld.

Maar ook toen de oude Arabierenstad duidelijker en wezenlijker zichtbaar werd, leek zij haar nog de paarl van den aardbodem toe.

Want hier was zij eenmaal gelukkig geweest — zoo gelukkig als zij nooit te voren en nooit later was.

Ook geleden had zij er, maar . . . . de diepe schaduwen verhoogden slechts de werking van den zonneglans.

Zoete herinnering kan zelfs een gouden weefsel spinnen om vuil en afval, den stinkenden reuk van gedroogd haaienvleesch in een sympathieken geur veranderen.

De rechter geleidde Maleen naar het eenige Europeesche hotel, waarvan de eigenaar nog altijd de Engelschman Thomson was — het hotel, dat in een nauwe straat lag, dicht bij den grooten paardenstal van den stadhouder, zoodat je er letterlijk opgegeten werd door de muskieten.

Maleen stond vol aandoening in de kleine Moorsche zaal, waar vroeger Rainer en diegenen van zijn vrienden, die in de Duitsche club geen onderkomen vonden, hun maaltijden plachten te gebruiken.

De lange tafel stond nog precies als toen. Dezelfde stoelen stonden in de diepe vensternissen, dezelfde bonte, Indische doeken hingen voor de deuren.

Zij lachte, en verheugde zich als een overgelukkig kind, bij alles wat zij hoorde en zag.

„Neen, maar ik begrijp wezenlijk uw blijdschap niet mevrouw," zeide Birkow. „Thomson veronachtzaamt schandelijk zijn hotel, hij is bijna altijd dronken, het eten moet beneden alle critiek zijn, en de muskieten laten u geen oogenblik rust. Ik moest u maar liever in het consulaat onder dak brengen."

Zij wilde er niet van weten.

(Wordt vervolgd).

den, en van de weldadige nawerking van dien regenval, die nog op menige plaats vooral op de bedamde en lager gelegen gronden thans in ruime mate te constateeren valt.

Deed zich dientengevolge het gelukkige verschijnsel voor, dat de invoer van levensmiddelen voor plaatselijk gebruik daalde, zoo kan met te meer voldoening worden gewezen op een vermeerderden opbrengst van het uitvoerrecht op Curaçao, dat alzoo op een verlevendigden handel en daarmee overeenkomstige scheepvaartbeweging wijst.

„Verblijdend mag ook genoemd worden, dat de phosphaatprijzen gedurende het laatste jaar beduidend gestegen zijn, waardoor voor 't eerst uitvoer van z.g.n. 2e kl. phosphaat van Aruba plaats vond en de ontginning door de Aruba Phosphaat Maatschappij met kracht zal worden voortgezet, terwijl ik aanstip, dat ook van Klein-Curaçao een lading phosphorzure kalk werd verscheept. Wat een krachtige exploitatie der phosphaat-beddingen en een stijging der prijzen in algemeenen zin voor de kolonie beteeken kunnen, is U allen te goed bekend, dan dat ik dit nader zou behoeven aan te duiden. Te betreuren zijn echter de ongunstige vooruitzichten der zoutindustrie tengevolge van geringen afzet tegen geringen prijs en van de in 't afgeloopen najaar aan sommige pannen veroorzaakte schade door de hevige regens. Daarentegen stijgen tengevolge van een verbeterd districtsbeheer de opbrengsten der domeinen; staan de kansen gunstig op een exploitatie der zwavelmijnen op Saba en kan gewezen worden op eene reeds goed geslaagde katoen-cultuur op St. Martin. Wat de overige cultures aangaat, zoude het onbillijk zijn reeds thans meerdere resultaten te verwachten; zelfs de met kracht ter hand te nemen dividivi-cultuur kan slechts na jaren rentegevend worden. Kan dit ten opzichte van geen enkel ander export-gewas, ten minste op eenigszins beduidende schaal, worden verwacht, — van de thans beoefende maakt echter de, in den laatsten tijd op zichtbare wijze uitgebreide aloë-cultuur hierop eene gunstige uitzondering. De voortgezette systematische damaanleg zal, bij beschikking over de noodige middelen en voorlichting, niet nalaten nieuwe culturen mogelijk te maken en ingang te doen vinden. Waar kan gewezen worden op de, in het bijzonder op St. Martin verkregen goede vruchten van verstrekte gouvernements-landbouwcredieten, kan mede niet dan met vreugde gedacht worden aan de, ten minste in een deel van het afgeloopen jaar, zeer gunstige uitkomsten van de door de vrouwelijke bevolking vooral, vlijtig beoefende, door het Gouvernement gesteunde hoedenindustrie."

Van Vreemde Koloniën.

Onrust in Engelsch-Indië. In brieven aan de Times of India wijst de heer Henry Newman op de rol, die de zich aldus noemende nationale vrijwilligers, in de troebelen vervullen, welke zich in de provincie Oost-Bengalen voordeden, maar nu naar het schijnt, tengevolge van de, ten langen leste getroffen maatregelen, in verband ook met de loyale houding van het overwegend mohamedaansche deel der bevolking weder zijn bedaard.

De nationale vrijwilligers zijn niet, als men algemeen onderstelde, een product van den laatsten tijd, doch kwamen voort uit eene instelling, waartoe eene inlandsche dame van Calcutta, mejuffrouw Ghosal, zeven of acht jaren geleden den stoot gaf. Deze dame, pijnlijk getroffen door critiek, welke tal van schrijvers van Macaulay af op den moed en het physiek van den Bengalees oefenden, bepleitte krachtig de oprichting van scholen voor physieke ontwikkeling. Haar pleit vond gehoor bij velen harer vrienden en er kwamen scholen tot stand, akharas geheeten, waaronderricht werd gegeven in het worstelen, springen, schermen en het gebruik van de lathi, de lange bamboe bij de bengaalsche landbouwers in gebruik, als middel van aanval en verdediging. Toen later de Sivaji-cultus door de agitators werd aangemoedigd als middel voor hun anti-engelsche propaganda, vlogen de akharas als paddestoelen uit den grond en er was bijna geen dorp in Bengalen zonder zulk eene school. Toen kwam de boycot-beweging en daarmee de vraag naar mannen van de daad voor de actieve propaganda. De akharas leverden zulke mannen en daar dezen, ten minste in het begin, hunne diensten vrijwillig zonder hoop op belooning aanboden, werden zij vrijwilligers geheeten. Het exerceeren werd nu ook in de akharas beoefend en de vrijwilligers namen eene soort uniform aan, waartoe behoorden een gele tulband, een roode borstrok en een bandelier, waarop de woorden Bande Mataram. De algemeene organisatie was eerst gebaseerd op de zoogenaamde Anti-Circular Society, welke tegen het bestuur van sir Bampfylde Fuller, den eersten luitenant-gouverneur van Oost-Bengalen en Assam was gericht. Na de ontslagname van sir Fuller kwamen twee vereenigingen, de Brothi Santi en Mataram Sampradya, in de plaats van evengenoemde. Van de nieuwe vereenigingen wordt de eerste hoofdzakelijk uit schooljongens gerecruteerd, terwijl de laatste voor alle klassen van Bengaleezen open staat. Zoo hebben verscheidene Hindoe-zemindars (landeigenaars) de opgezetenen hunner landen gedwongen zich bij de Mataram Sampradya aan te sluiten. Typisch is wel dat het instituut der zemindars eene engelsche instelling is van lord Cornwallis, die de belastinggaarders of publicani tot grondeigenaars verhief, zoodat deze wat ze zijn aan het engelsch bestuur hebben te danken, welks felste bestrijders zij uitmaken, en nog eigenaardiger is, ten aanzien van de huidige beweging, de zemindars in hetzelfde kamp te ontdekken als b.v. een Romesh Chander Dutt, die tevoren geen afkeuring scherp genoeg wist te vinden voor de behandeling, die de rajots of landbouwers van de landheeren in Bengalen ondervonden. Hieruit valt wel eenigermate af te leiden dat indien de beweging niet gestuit ware en de leiders hun doel hadden kunnen bereiken, de oajot het gelag zou hebben betaald.

Van de aanmatiging der nationale vrijwilligers, voordat het bestuur eindelijk besloot aan het optreden dezer lieden een einde te maken, worden merkwaardige staaltjes medegedeeld. Een handvol dezer lieden terroriseerde de mohamedaansche handelswijken in de oost-bengaalsche steden, waar men zich aan den voorgeschreven boycot van goederen van vreemden oorsprong niet wilde storen. Winkels en de, daar aanwezige voorraden werden vernield, verbrand; koopers van zulke goederen bedreigd en mishandeld. Op een druk station zag de heer Newman één vrijwilliger, die de heele menigte mohamedaansche reizigers ophield, om naar de aanwezigheid van vreemde waren onder hunne goederen onderzoek te doen. De lijdelijkheid van de mohamedaansche bevolking, die slechts in enkele gevallen tegen het aanmatigend optreden der hindoesche agitators en hunne helpers in verzet kwam, zoowel als dit optreden zelf, vonden hun grond in de over en weer verbreide meening, dat de regeering bang was. Nauwelijks echter waren maatregelen genomen of de toestand veranderde eensklaps.

Van uitstapjes der vrijwilligers naar deze of gene plaats om er tot den boycot te dwingen was geen sprake meer, terwijl de enkele Europeaan zich weder kon vertoonen zonder te worden beleedigd en nagejouwd. Het enkele bericht reeds van de te verwachten komst van tot de gewapende politie behoorende Sikhs was voldoende om in de meest roerige districten de kalmte te doen terugkeeren. Er zal echter nog heel wat tijd verloopen, voordat ook de kalmte in de gemoederen is teruggekeerd, waar tengevolge van de langdurige aarzeling der regeering om in te grijpen, de beweging reeds sterk om zich gegrepen had.

De nu door de regeering aangenomen houding, in het moederland van machthebbende zijde onvoorwaardelijk goedgekeurd, zal echter, naar de minister voor Indië, Morley, verklaarde, geen invloed hebben op de voorgenomen hervormingen, welke in het kort hierop neerkomen:

1. De instelling van een Raad van notabelen met adviseerende bevoegdheden, naar het voorbeeld van dien, te zijner tijd door lord Lytton ingesteld;

2. Uitbreiding der bevoegdheden van den Raad van den gouverneur-generaal en van de provinciale wetgevende raden, met dien verstande evenwel, dat het ambtelijk element daarin de meerderheid behoudt;

3. Bevoegdheid van den minister voor Indië om in den Raad van Indië (in Engeland) twee inboorlingen te benoemen, met het oog op de gebrekkige inlichting der regeering omtrent de gevoelens der bevolking.

Aardbevingen. De heer Hurlburt, electrisch ingenieur, die te Manilla een station voor draadlooze telegrafie oprichtte, meent eene belangrijke ontdekking te hebben gedaan op het gebied van aardbevingen. In het afgeloopen jaar ving hij met de gevoelige toestellen van zijn apparaat vreemde trillingen op. Omstreeks den 20en April ll., in den nacht voor de laatste zware aardbeving te Manilla, ving hij weder verschillende duidelijke trillingen op, geheel verschillend van de gewone bij ontvangst van draadlooze berichten. Hij trachtte tevergeefs daaruit wijs te worden, toen hem te binnen schoot, dat wanneer bij vorige gelegenheden dergelijke trillingen waren waargenomen lichte schokken van aardbeving werden gerapporteerd. Hij wachtte nu gespannen het verloop der dingen af en ziet eenige uren later werd de eerste schok te Manilla gevoeld, zich bewegende in dezelfde richting waaruit de trillingen waren opgevangen.

Vader Algue, de Jezuieten-pater, die met de directie van het laboratorium te Manilla onder het amerikaansch bestuur bleef belast, is begonnen een onderzoek in te stellen naar deze ontdekking, die wanneer zij deugdelijk blijkt goede diensten zal kunnen bewijzen als middel tot waarschuwing voor aardbevingen in daaraan onderhevige streken.

Landbouwmachines in Cochin-China. Het behoeft geen betoog dat bij toepassing van machines bij grondbewerking enz., een beter rendement van den landbouw is te verwachten, terwijl zij in streken, waar handen te kort schieten nuttige diensten kunnen bewijzen voor de uitbreiding van den landbouw. Terwijl nu voor Java het nut van landbouw-machines of de mogelijkheid harer toepassing wordt in twijfel getrokken, ziet men op Luzon en wel met name in de vooruitstrevende provincie Nueva Ecya, waar men zich in hoofdzaak op de rijstcultuur toelegt, al meer en meer het gebruik van mechanische hulpkrachten voor den landbouw toenemen. Nu wil men ook in Cochin-China, zooals bekend een rijstland bij uitnemendheid, dat over de haven Saigon groote hoeveelheden van zijn product uitvoert, trachten dat gebruik te bevorderen.

Aan een door den heer Outrey, administrateur van den burgerlijken dienst tot den luitenant-gouverneur van Cochin-China gericht schrijven ontleenen wij te dien opzichte het volgende:

Na te hebben uiteengezet dat er bij den huidigen voortgang nog een eeuw zou moeten verloopen, voordat het totaal oppervlak van Cochin-China zou zijn bebouwd, terwijl dit tijdsverloop door gebruikmaking van landbouwmachines, die een snellere ontginning mogelijk maken tot vijftig jaren zou kunnen worden teruggebracht, zegt hij het er op aan komt te weten welke machines voor het algemeen gebruik in aanmerking komen. Hiertoe zullen proeven moeten worden genomen, welke de kolonie voor hare rekening zal moeten nemen. Het gaat zijns inziens niet aan van het particulier initiatief te verwachten, dat het, bij de huidige onstandvastigheid van de opbrengsten der landbouw-ondernemingen, zich de groote uitgaven zal kunnen getroosten voor kostbare proefnemingen. Voor de kolonie zou het welslagen heel wat waard zijn. De, aan den landbouw te geven dan mogelijke snellere uitbreiding zou aan de koloniale inkomsten in vijftig jaren tijds eene winst van omstreeks 60 millioen piasters of circa 75 millioen gulden d.i. gemiddeld 1.5 millioen gulden 's jaars verzekeren, ongerekend de opbrengst van het uitvoerrecht op rijst, van de opcenten en alle verdere, met de verhoogde productie verband houdende vermeerdering van inkomsten voor het land. Mocht de kolonie nu op grond van deze voor haar te verwachten resultaten tot het doen der proefnemingen besluiten en deze tot een practische uitkomst leiden, dan rest nog de toepassing, de invoering van de goed bevonden machines. Dit zou aan het particulier initiatief moeten worden overgelaten met steun van het gouvernement door het verleenen van een waarborg der rente en van een deel der aflossing van het in de machines gestoken kapitaal, terwijl een groot bezwaar voor de toepassing dier werktuigen, de moeilijkheid om aan geschikt personeel te komen voor noodige herstellingen, zou kunnen worden ondervangen door de inrichting eener werkplaats te Cantho, te welker plaatse ook de proefneming dan zou plaats hebben, waardoor het bestuur zich in de mogelijkheid zou zien gesteld, om niet alleen de eigen, voor de proef te gebruiken machine te herstellen maar ook den kolonisten de gemakkelijke herstelling hunner werktuigen te verzekeren.

De sultan van Soeloe te Singapore. De Soeloe-eilanden, die, wellicht meer genoemd zijn geworden, naar aanleiding van het huwelijksaanzoek, waarmee hun sultan mejuffrouw Alice Roosevelt, thans mevrouw Longworth, zou hebben vereerd, dan wegens de bloedige gevechten, welke daar voor het behoud der noord-amerikaansche suprematie zijn geleverd, verheugen zich in het bestuur, nominaal althans, van een verlicht heerscher. De sultan, die onlangs te Singapore vertoefde, verleende daar een onderhoud aan een vertegenwoordiger van de Straits-Times. Op diens vraag hoe hij het met de Amerikanen wist te stellen, antwoordde de sultan met de phrase, dat hij vrij goed over weg kon met de amerikaansche ambtenaren, maar dit door den persman eenigszins in twijfel getrokken zijnde, gaf een volgeling van den sultan te kennen, dat het diens gewone manier van doen was om veel goeds te zeggen van de amerikaansche ambtenaren. Deze volgeling, een spraakzaam man, die blijkbaar voor den sultan het woord voerde, meende, dat de Amerikanen niet den juisten weg bewandelden om het land te pacificeeren. Wat voor de Soeloeërs gedaan behoorde te worden, was in alle dorpen scholen op te richten, de kinderen te leeren zich beter te kleeden en hun een hoogeren levensstandaard bij te brengen door hun tot op zekere hoogte amerikaansche begrippen te doen overnemen. De uitkomst van zulk een systeem, waarvan de sultan een groot voorstander was, zou zijn dat binnen vijf-entwintig of dertig jaren de orang-Soeloe het gebruik van de barong, breed zwaard, geheel zou hebben opgegeven. (Wij herinneren hier aan het pleit van den Atjeh-correspondent der Nieuwe Courant voor eene volksopvoeding als middel tot pacificatie der Atjehers, een volk, dat in menig opzicht overeenkomst toont met de bewoners der Soeloe-eilanden, die evenals de Atjehers eens berucht en gevreesd waren om hun stoutmoedige rooftochten, en ook niettegenstaande de onderwerping van zijn heerscher aan het amerikaansch gezag nog genoeg elementen in zich bevat om tot daden van krachtig verzet aanleiding te geven, zooals dat hetwelk op den berg Dajo in het vorig jaar tot den dood van een duizendtal verzetslieden met vrouwen en kinderen leidden). Omtrent dit laatste gevecht merkte de Times-man op, dat volgens de amerikaansche lezing, aan de vrouwen de gelegenheid zou zijn gegeven, de stelling te verlaten vóór den aanval, maar des sultans woordvoerder ontkende zulks. De Amerikanen houden er een hardhandige manier op na, om wie hun in den weg staat op te ruimen. Zoo wordt een amok-maker niet opgepakt en in een gekkenhuis of een gevangenis opgesloten, maar kortweg als een dolle hond neergeschoten. Zulke dingen moeten de Soeloeërs tegen de Amerikanen verbitteren. Hoezeer zij nu op vriendschappelijken voet met dezen stonden — de sultan zelf zeide dat er geen gewapend conflict meer tusschen de Amerikanen en zijne onderdanen was te duchten, daar alle onverzoenlijken door de eersten waren opgeruimd — konden zij toch niet nalaten

de wijze te gedenken, waarop hunne landgenooten waren omgebracht.

Een ander staaltje van amerikaansche trouw aan het gegeven woord, waar de amerikaansche occupatie der Philippijnen begon met een woordbreuk tegenover Aguinaldo, leverde de sultan zelf. Toen zijn volgeling in het gesprek den sultan van Djohore noemde, keek de sultan op en vroeg of er nog niets in de perswereld bekend was van een nieuw contract tusschen het amerikaansch bestuur en hemzelf. Hij keek teleurgesteld over het onkennend antwoord en klaagde, dat het vroegere Bates-contract nu al sedert een jaar of twee was opgezegd en men hem een nieuw contract beloofd had, dat maar steeds uitbleef.

En zulke kolonisators waagt men als voorbeeld te stellen, omdat zij, dank zij het tiranniek spaansche bewind in het grootst deel der kolonie eene bevolking aantroffen, door eeuwen van christelijk geloof, trots de monniken-heerschappij, op hoogeren trap gebracht dan eenig ander volk in die streken.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie,

In Het Vaderland dd. 6 Mei jl. verscheen onder het opschrift: „**Een monument voor Multatuli**" een kort bericht, waarin naar aanleiding van de aanstaande huldiging van Dr. A. Kuyper op zijn zeventigsten jaardag gezegd werd, dat een bekend Haagsch publicist voornemens zou zijn „een commissie samen te roepen tot oprichting van een monument voor Multatuli, den miskenden verdediger der gewetensvrijheid. Ook in Duitschland zou dat plan van rechtmatige belangstelling verzekerd kunnen wezen."

Bijna een maand is sedert verloopen, maar in Het Vaderland is dat denkbeeld, of een uitwerking van dat plan, niet meer ter sprake gebracht. Wellicht was er onder de personen, aan wie boven bedoelde publicist zijn voornemen kenbaar maakte, weinig sympathie voor den vorm van huldiging: een monument. Misschien ook wekte de laatste zinsnede (rechtmatige belangstelling voor het plan in Duitschland) minder tot deelneming op, dan anders het geval zou geweest zijn.

Zou het echter niet op den weg liggen van „Oost en West", niet alleen op te wekken tot een huldiging van Multatuli, maar juist den stoot daaraan te geven? Als warm vriend van den Inlander, als wakker-schudder van het geweten in Nederland tegenover den bruinen broeder, als welsprekend bepleiter der belangen van den Javaan, verdient hij op een der eerste rangen geplaatst te worden. Ja, om die redenen is heel Nederland hem dank schuldig, meer nog, dunkt mij, dan als miskend verdediger der gewetensvrijheid.

Weldra zal het een halve eeuw geleden zijn, dat de eerste uitgaaf van den Max Havelaar een rilling deed gaan door het denkende Nederland. En al zijn de toestanden, daarin geschetst, niet van overdrijving vrij te pleiten, dat ze een kern van waarheid bevatten, zal geen Indischgast durven ontkennen.

Aan Nederland en aan Indië beide heeft Multatuli door zijn krachtig, soms geeselend woord een weldaad bewezen. Wie zou, na de lezing van „De geschiedenis van Saidjah en Adinda" onverschillig kunnen blijven voor het diepe leed van den Javaanschen landbouwer, die telkens en telkens weer zijn karbouw, zijn trouwen kostwinner, moet missen? Wie lijdt niet mee met de armen, die door den „Bandjir" van alles worden beroofd, die hun hutje, hun land, hun oogst zien vernielen door het woedende element, ja ook dat soms niet zien, daar zij zelven door den machtigen vijand worden meegesleurd en verzwolgen?

Zou voor den vertolker van zulke tafereelen een monument de meest gewenschte huldiging zijn? Zou het niet veeleer een fonds moeten wezen, in heel Nederland uit kleinere en grootere giften bijeengebracht, dat juist in dezen nood van den Inlander het, (laat ons zeggen door ziekte) verliezen van karbouwen, het schade-lijden door bandjirs en daaruit voortvloeiend misgewas, te hulp zou kunnen komen? Ik weet wel, dat er reeds vereenigingen bestaan, die zooveel mogelijk bijstand verleenen, waar geholpen moet worden; maar om in de nooden van ruim 30 millioen menschen te voorzien, is er zooveel noodig. En dan: dit fonds zou immers het Multatulifonds zijn! Het zou wezen een waardige huldiging een erkenning van den man, in wien Nederland, ondanks zijn gebreken, stellig een zijner geniaalste zonen heeft te eeren. En Nederland zelf, Nederland alleen zou deze hulde uit diepgevoelde vereering moeten brengen. Goddank! daar zijn reeds sedert tientallen van jaren edeldenkende mannen en vrouwen, die, zooal niet op het voetspoor van Multatuli, toch zeker eenigszins in zijn geest, met gevoelens van rechtvaardigheid en welwillendheid voor den Inlander bezield zijn. Warm wordt ook in ons parlement voor die beginselen gestreden, en de meest verlichte dagbladen helpen ze alom verbreiden.

Nogmaals dus: zou „Oost en West" in deze zaak de leiding op zich willen nemen, en geneigd zijn met den „bekenden Haagschen publicist" onderhandelingen of besprekingen te openen? Tal van Nederlanders zouden zich zeker bij dezen vorm van huldiging willen aansluiten.

Hoogachtend,
Uw trouwe lezeres,
A. M. G. v. W.

Den Haag, 3 Juni 1907.

Het door de geachte inzendster geopperde plan is ons zéér sympathiek. De lezers zullen zich herinneren, hoe wij al sinds jaren geijverd hebben voor zulk een fonds, er den naam van onzen grooten Multatuli aan te verbinden vinden wij een recht gelukkig denkbeeld. Gaarne willen wij den stoot geven tot de verwezenlijking ervan. Het hoofdbestuur zal het idee zeker wel op de a.s. Jaarvergadering ter sprake willen brengen. Wij hopen dat de door Het Vaderland bedoelde bekende „Haagsche publicist" zich met ons in verbinding zal willen stellen. — *Red. Com.*

Vergun mij den corrector van Het Koloniaal Weekblad dank te zeggen voor de verstrekte inlichting in voetnoot geplaatst onder mijn vorig stuk.

Het betreffende boekje bestelde ik reeds, de uitgifte er van teekent gelukkig wat meer energie, als door mij aan belanghebbenden in vestiging van Europeanen op Java werd toegeschreven, toch schijnt 't niet goed aangevat. Immers, wie in Holland weet van de uitgifte. Kon men voor de leestafel van O. en W. geen present-exemplaar hebben gezonden? Overigens is 't boekje van 9 jaren al out of date, dunkt mij.

't Spreekt van zelf, dat ik 't stuk van „*Indiaphilos*" met belangstelling volgde, als ik mijn opinie daarover meteen eens mag zeggen, getoetst aan eigen ervaring, dan komt die op 't volgende neer: Wie te veel wil bewijzen, bewijst niets! men zou bijv. in den betoogtrant van Indiaphilos kunnen beweren dat de vestiging van minder gefortuneerden in Indië, geheel en al illusoir is, zonder aan de navolgende m.i. vaststaande feiten iets af te doen.

Wie voor niet minder dan *f* 100 's maands in een der hoofdplaatsen (de kustplaatsen daaronder uitgezonderd) van Java, meent te kunnen wonen, zal bij vergelijking van woning, erf en bijgebouwen op Java bij het huren van een woning in Holland mede in de hoofdplaatsen, tot de conclusie moeten komen, ook al zou hij bijv. hier *f* 75 's maands verwonen, plus *f* 25 bijkomende belasting etc., maakt eveneens *f* 100 's maands, dat men in Indië voor zijn geld, dan vrij wat meer licht, lucht en ruimte heeft, dan in 't mooiste boven- of zelfs benedenhuis in het koude en donkere Holland.

Ik voor mij zou, als buitenman, als ik moest kiezen, dan ook hier een minderwaardig huis in de polder verkiezen tegen de volle huurwaarde, liever dan eene groote stadswoning kosteloos. Over smaak valt echter niet te twisten!

De bewering, dat lui met *f* 2000 inkomen per jaar in woningen van niet minder dan *f* 100 's maands zouden moeten wonen, is een bedenkelijke generalisatie, en niet vleiend voor den uitgebreiden stand van nijverheids ondernemers, en planters op Java, welke geriefelijke en confortable huizen met mooie tuinen bewonen, maar waarvan de huurwaarde, ten gevolge van den lichten bouwtrant voor Java altijd voldoende, en zelfs veiliger dan steenen huizen bijv., lang niet het cijfer van *f* 100 's maands representeert.

En wat betreft het houden van paard en rijtuig, ik weet dat dit er in Indië zoo bij behoort, en had er indertijd zelf het genot van, en wel tegen precies één derde van 't geen een vriend van mij betaalde voor 't zelfde gerief in Holland, maar als men er nu eens geen paard en rijtuig op na houdt, is er dan een land ter wereld, waar men goedkooper per as op zijn bestemming kan komen, door de vele huurrijtuigen alom en à la minute ter beschikking, dan juist Java?

Men kan hier wandelen op elk uur van den dag enz. aldus Indiaphilos, ik spatieer, want waarlijk niemand zal toegeven dat wandelen in onze hoofdplaatsen zoover men maar wil, ook voor, of met dames, ongestoord kan geschieden, dat nu kan op Java wel, zelfs bij nacht, en is dit in 't koele bergklimaat waarvan hier voor vestiging alleen sprake kan zijn, dan ook volstrekt niet zoo afmattend.

Ten slotte zegt Indiaphilos o. m.: Wie zich op Java goed kan laten bedienen, en als 't dan om de kosten gaat vraag ik weer: maar laat een gezin zich dan eens in Holland goed laten bedienen, van *f* 2000 inkomen 's jaars!

Ik bedoel door mijn welgemeende critiek volstrekt geen discussie uit te lokken, want met Indiaphilos ben ik 't in zooverre eens met diens betoogtrant, dat Java geen belang heeft bij de vestiging van minimumlijders, zoo min als er plaats is voor ambachts- of werklieden van Europeesch bloed.

Laten belanghebbenden op Java liever aantoonen wie hier 't naast bij de waarheid is. Zij weten wat ginds de huishuur bedraagt en of er middelen zijn aan te wenden zonder zijn stand te kort te doen om die hooge huishuurdruk als zij bestaat te ontkomen, en in 't algemeen zich uitspreken over de kosten van levensonderhoud. Wat dit laatste in Holland kost zullen misschien wel anderen willen zeggen, die weten wat men in 't goedkoope!„Holland" voor *f* 2000 kan doen, of moet missen!

R., 10 Juni 1907. J. v. Z.

NAAMLIJST VAN LEDEN toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" over de maanden April en Mei 1907.

Heer Rud Mar Weber,	Aken	contr.	f 3.—	lid
Mej. W. G. Koldewijn,	Apeldoorn	"	1.50	"
Heer W. H. Engelhart,	"	"	1.50	"
Mevr. C. L. A. Renlen, geb. Hoeve,	"	"	1.50	"
Heer Mr. C. Swiers,	Arnhem	"	1.50	"
" H. J. J. Knibbeler,	Brielle	"	2.50	"
" G. J Thijm,	Coronie (Suriname)	"	2.50	"
" J. E. Polak,	" "	"	2.50	"
" R. F. Sordam,	" "	"	2.50	"
" J. Casilho,	" "	"	2.50	"
Mevr. de Wed. Semler, geb. Grimm,	's-Gravenhage	"	1.50	"
Heer C. A. de Dieu Stierling,	"	"	2.50	"
" Otto Kamietti,	"	"	1.50	"
" Frans Schaap Jr.,	"	"	1.50	"
" J. Penning de Vries,	"	"	2.50	"
" Lach de Bere,	"	"	1.50	"
Mevr. S. Souman, geb. Varkevisser,	"	"	1.50	"
Mej. Mikmak,	"	"	2.50	"
Heer Mr. W. Franken,	"	"	1.50	"
" A. A. J. Moellaart,	Paramaribo	"	2.50	"
" H. G. Janssen,	"	"	2.50	"
Jonkvr. Clifford Coq van Breugel,	Teteringen	"	1.50	"
Heer L. Maas,	Wageningen	"	1.50	"
" I. F. van Leeuwen,	"	"	1.50	"

Aan Leden die **verhuizen** wordt verzocht hiervan aan den Administrateur, Verhulstraat 51, den Haag, **kennis te geven met vermelding zoowel van het oude als het nieuwe adres.**

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur. 11 Juni 1907.

De verwachtingen voor den aanstaanden Sumatra-tabaksoogst. Oogst- en weerbericht van Deli over April. — Regenwaarnemingen op de Sumatra-tabakslanden in April. — J. C. Boot's systeem van boekhouden voor suikerfabrieken op Java. — Japan. — Advies voor het winnen van zaad van Coffea Liberia en Robusta. — Soekaboemische Landbouwvereeniging (vervolg). — Verslag van het Mijnwezen over het 3e kwartaal 1906 (vervolg). — In- en uitvoer van Java. — Verslagen van Maatschappijen. — Nieuwe Maatschappijen. Enz.

Maandbericht van het Ned. Zendelinggenootschap. Juni 1907.

De zending in Posso, 1906, door Ph. H. C. Hofman. — De Islam in Afrika, door J. H. Neumann. — Mededeelingen.

Orgaan der Ned. Zendingsvereeniging. Juni 1907.

De school-kerk te Garoet, door C. J. Hoekendijk. — Het Islamitisch huwelijk in de Preanger, door H. C. G. Ruttink. Enz.

Indisch Militair Tijdschrift. 1907. No. 5.

Eenige beschouwingen over de Tirah-expeditie, door J. M. Baretta (slot). — Het eetketelvraagstuk in het Indische leger, door Loekemeyer. — Indirect snelvuur bij het snelvuurgeschut in onze verdedigingswerken, door F. D. — Het verblijf van belligerente oorlogschepen in neutrale havens, door R. Boonstra. — Het verleenen eener geldelijke tegemoetkoming aan officieren der cavalerie voor het aanschaffen van dienstpaarden, door F. M. J. M. Buffart. — Prijsschieten, door v. S. — Kort overzicht van den stand van zaken op het eiland Timor (vervolg). — Groepenverband; periodieke voorstellen tot wijziging van orders, reglementen enz., door X. — Enz.

De Cultuurgids. 3e jaarg. 1906—07. No. 11.

Rupsenbeschadiging in den aanplant van Funtumia elastica in het bosch Regaloh (Pati), door H. J. Kerbert. — Over bemestingsproeven, door C. J. de Vogel. — Over selectie van liberia koffiezaad, door Jhr. J. F. van Benthem van den Bergh. — Schweinfurther groen, door J. J. Paerels. — Diverse mededeelingen.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

ELITE SHOES

Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOO
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 11

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen**, gereed om op de perken geplant te worden.

Per 25 stuks ***f 1.75*** en p. 100 stuks ***f 6.***

Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.

Spoedbestelling verzocht.

De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
Morschweg F 43, LEIDEN.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne
'S-GRAVENHAGE.

Extra aanbieding, zoolang de voorraad strekt,

Buitengewoon zwaar JAEGER

HEEREN-PANTALONS en BORSTROKKEN, f 2.75 per stel,

franco door geheel Nederland, na ontvangst van postwissel, met opgaaf van kleine, middel- of groote maat.

Wat niet in alle opzichten voldoet, kan worden teruggezonden en het volle bedrag wordt onmiddellijk gerestitueerd.

Adres: Hollandia Tricot, Prinsengracht, Amsterdam.

Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.
Eenigste Exporteurs van Gehomogeniseerde Melk en Room.
Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

JAN MESKER & Co.

Prins Hendrikstraat No. 48.

Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.

VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.

TELEFOON No. 3983.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

Mevr. HOGERHEIJDE,
VERLOSKUNDIGE,
Commelinstraat 2, AMSTERDAM
is dagelijks te cons. van 1—3, 6—10.

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.

DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging	3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden	4 pct.
" " gedurende 1 maand	5 "	" " " 1 jaar	4 "
" " " 3 maanden	4½ "		

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Weekblad voor Indië

onder Hoofdredactie van M. VAN GEUNS,

te Soerabaja.

Prijs per 3 maanden f 2.50.

Men kan zich abonneeren bij den Agent voor Nederland: Uitgevers Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang" Nieuwe Molstraat 20, Den Haag.

A. KREIJMBORG & Co.

HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,** gemaakt en naar maat.

Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Américain

Uitrustingen voor de Indiën.

Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.

Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.